

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

MONIKA PESTOTNIK

Vezniki in diateza

Primeri neprekrivnosti pomenske in strukturalne ravni

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

MONIKA PESTOTNIK

Vezniki in diateza

Primeri neprekrivnosti pomenske in strukturalne ravni

Diplomsko delo

Mentorica:
izr. prof. dr. Mojca Smolej

Dvopredmetni univerzitetni študijski
program prve stopnje: Slovenistika

Ljubljana, 2014

Zahvala

Ob zaključku dodiplomskega študija se iskreno zahvaljujem mentorici, izr. prof. dr. Mojci Smolej za strokovno vodenje, nasvete in predloge pri nastajanju te naloge. Posebna zahvala velja tudi za omogočanje obravnave strokovne literature v zasebni lasti, ki je sicer ni moč najti v nobeni knjižnici v državi.

Zahvaljujem se tudi svojim bližnjim, ki so mi je tekom študija stali ob strani.

Izvleček

Vezniki in diateza: Primeri neprekrivnosti pomenske in strukturalne ravni

V besedilih najrazličnejših vrst je zaznati konstrukcije, ki so po strukturi npr. podredne, po pomenu pa priredne. Omenjene konstrukcije so v rabi dokaj pogoste, kljub temu pa niso znanstveno opredeljene še v nobenem prispevku slovenskega jezikoslovja.

Naloga zato skuša vsaj delno osvetliti omenjeno problematiko in v nadaljnji pretres ponuditi glavne izsledke opravljene analize. Teoretični del naloge nudi pregled obravnave vezniških sredstev v slovenskem jezikoslovju, praktični del pa je namenjen analizi vzorca primerov, pridobljenega s pomočjo korpusa *Nova beseda*. Pri delu je upoštevana tudi predstavitev izbranih vezniških sredstev v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* in v *Slovenski slovnici*. Zaradi lažje obvladljivosti in preglednosti je v analizo vključenih 5 verjetno najpogostejših vezniških sredstev, ki uvajajo mejne strukture, in sicer: *medtem ko*, *namesto da*, *češ da*, *kar in samo da*.

Ključne besede: veznik, diateza, priredje, podredje, korpus.

Abstract

Conjunctions and Diathesis: The Examples of Incompatibility of Context-Related and Structural Levels

In various kinds of texts we can detect construction that are, for example, subordinate according to the structure and coordinate according to the meaning. Before mentioned constructions are used quite frequently, nevertheless they are not scientifically defined not even in one contribution of Slovene linguistics.

This is the main reason why the thesis tries at least partially highlight before mentioned problems and offers the main results of done analysis for further thinking. The theoretical part of the thesis offers the overview of treatment of the means of conjunctions. The practical part is meant for the analysis of the sample example examples, extracted with the help of *Nova beseda* corpus. The presentations of selected conjunction means in *Slovar slovenskega knjižnega jezika* and *Slovenska slovnica* were also considered. The 5 most probable conjunction means are included in the analysis due to easier manageability and clarity. These conjunction means are: while, instead (of), saying that, as and just so that. They introduce borderline structures.

Key words: conjunction, diathesis, subordination, coordination, corpus.

Kazalo

Zahvala	1
Izvleček	2
Abstract	2
Kazalo.....	3
1 Uvod.....	4
2 Uvodni pregled obstoječe teorije	5
3 Predstavitev uporabljene metode	10
4 Analiza izbranih veznih sredstev	13
4.1 Vezniška sredstva v <i>Slovenski slovnici</i> in <i>SSKJ</i>	13
4.2 Analiza korpusnega gradiva	15
5 Zaključek.....	20
6 Povzetek.....	22
7 Priloga	23
7.1 Medtem ko (76.531)	23
7.2 Namesto da (10.676).....	29
7.3 Češ da (25.142).....	34
7.4 Kar (722.039).....	40
7.5 Samo da (8.533).....	45
8 Literatura.....	51
Izjava o avtorstvu	52

1 Uvod

Jezik je živ organizem, ki nas v življenju spremlja na vsakem koraku in se skupaj z rabo spreminja iz dneva v dan. Čeprav se številni jezikoslovci trudijo, da bi najrazličnejše jezikovne pojave kar najbolj raziskali in jih teoretično opredelili, še vedno lahko naletimo na področja, ki niso znanstveno obdelana, zato je njihova interpretacija prepuščena vsakemu uporabniku jezika posebej. Ker ob tem nima nikakršnih smernic ali pravil, nima niti nobene osnove, na podlagi katere bi lahko presojal o pravilnosti oziroma napačnosti svojega razumevanja teh pojavov.

Med neraziskana področja sodijo tudi v najrazličnejših besedilih pogoste konstrukcije, ki so po svoji obliki podredne, po pomenu pa priredne. Omenjenih primerov neprekrivnosti pomske in strukturne ravni tako ne moremo razložiti s teorijo skladijskih razmerij, znotraj katerih ločimo le podredje, priredje in soledje. Ker se s tovrstnimi primeri nenehno srečujemo, hkrati pa se največkrat sploh ne zavedamo njihove posebnosti, se mi je problematika zdela zanimiva za obravnavo v diplomski nalogi.

Ob dejstvu, da omenjene konstrukcije niso znanstveno opredeljene še v nobenem prispevku slovenskega jezikoslovja, namen naloge ni obrazložitev celotne problematike, temveč izpostavitve osnovnega problema in ob morebitnih oprijemljivih izsledkih analize le te ponuditi v nadaljnji pretres in raziskovanje. Sama analiza je omejena na pet vezniških sredstev, ki uvajajo mejne strukture, in sicer *medtem ko*, *namesto da*, *češ da*, *kar* in *samo da*. Primere njihove uporabe sem zbrala s pomočjo korpusa *Nova beseda*, pri obravnavi pa sem si pomagala predvsem s teoretičnimi dognanji doktorske disertacije Brede Pogorelec, *Slovensko slovnico* in *Slovarjem slovenskega knjižnega jezika*.

2 Uvodni pregled obstoječe teorije

Jezik nam s svojo bogatostjo in izrazno raznolikostjo omogoča, da lahko isti pomen ubesedimo na več načinov. V uporabi spreminjamo stavčne vzorce, jih v želji po podajanju smisla med seboj različno povezujemo in tako lahko hitro pridemo do konstrukcij, ki več ne ustrezajo prvotnim, teoretično opredeljenim vzorcem. Primer tega so tudi tako imenovane mejne konstrukcije, pri katerih se pojavi neprekrivnost pomenske in strukturne ravni, saj so po obliki (strukturi) podredne, na pomenski ravni pa priredne. Gre torej za neobičajno razmerje med površinsko in globinsko strukturo, kar strokovno imenujemo diateza. V slovenskem jezikoslovju je glede diateze največ pozornosti namenjene stavčni in besedilni ravni. »Diateza so različne oblikovno-skladenjske izrazne zmožnosti jezika pri ubeseditvi istega sporočila; hkrati so to tudi jezikovno-besedilne zmožnosti posameznega jezika v smislu različnega oblikovanja ali urejanja sporočil. Diateza so torej različne stavčnočlenske izraženosti iste pomenske podstave (tj. povedja in udeležencev) z nujno ohranitvijo istega sporočilnega smisla.« (Žele 2010: 129) Ob tem torej ostaja zapostavljena diateza stavkov znotraj povedi, saj se predvideva, da priredna vezniška sredstva uvajajo le pomensko priredne, podredna vezniška sredstva pa pomensko le podredne stavke. Da temu ni vedno tako, dokazujejo mejne strukture, ki jih obravnava ta naloga.

Za razliko od medstavčne diateze so dosti podrobneje raziskani vezniki slovenskega knjižnega jezika. K temu je največ pripomogla jezikoslovka Breda Pogorelec, ki je v svoji doktorski disertaciji *Veznik v slovenščini* leta 1963 podrobno analizirala in opisala širok nabor veznih sredstev, ki se uporabljajo v vsakdanji rabi. Gre za prvo tako obsežno znanstveno obravnavo veznih sredstev v slovenskem jeziku ter prvo in do pred kratkim, ko je izšel učbenik *Skladnja slovenskega knjižnega jezika* (Smolej 2011), najverjetneje tudi edino delo, ki ob veznikih izpostavi problematiko neprekrivnosti pomenske in strukturne ravni. V nadaljevanju sledi pregled ugotovitev disertacije, povezanih z mejnimi strukturami, ki jih uvajajo vezna sredstva *medtem ko*, *namesto da*, *češ da*, *kar* in *samo da*.

V okviru večfunkcijskega veznika *ko*, ki v večini primerov samostojno uvaja časovne odvisnike, lahko je element sestavljenih časovnih veznikov, uvaja pa tudi pojasnjevalne in irealne pogojne stavke, avtorica obravnava tudi veznik *medtem ko*. Veznik sodi med sestavljene časovne veznike, ki so nastali s pomočjo prislovnih (adverbnih) napovedovalcev na koncu nadrejenega stavka in veznika *ko*. Prvotno so ti sestavljeni vezniki opravljali

funkcijo časovnih veznikov, vendar je sčasoma njihova pogosta in razširjena raba ob različnih konkretnih vsebinah nekatere od teh veznikov glede na pomen in funkcijo precej izpraznila. Najpogostejši tak veznik je ravno *medtem ko*, ki prvotno veže dve istodobni dejanji, vendar nima zgolj pomena in funkcije časovnega veznika. Vsebinsko gledano je namreč to istodobno dejanje nasprotno dejanju drugega stavka, s čimer se čedalje bolj izgublja pomen časovne istodobnosti, veznik pa vse bolj dobiva funkcijo protivnega veznika. S to spremembo funkcije veznika se odpre novo vprašanje, kam uvrstiti tovrstne stavke, saj protivnost poznamo zgolj kot gramatično priredno kategorijo. Stavki s protivnim *medtem ko* zaradi neujemanja forme in vsebine predstavljajo mejne konstrukcije med priredjem in podredjem. (Pogorelec 1963: 68–70)

Ob razlagi Pogorelčeva navede primere, ki jih uvrsti med časovne (39–43)¹ ali načinovne odvisnike (44–50), čeprav bi jih večinoma lahko brez težav uvrstili med mejne konstrukcije (40, 41, 44, 45, 48, 49, 50).

»39 --- pripravljena nemo in vdano čakati,---, najsi bi morala čakati ure in vztrajati kot kip tam, za njegovim hrbtom, medtem ko je on vročično, --- spet pisal svojemu bratu senatorju eno svojih nešteti pisem.

40 Mati mu je pripovedovala, da so strica vsi sovražniki prehiteli v službi, medtem ko se je ta potikal s pihalnikom po svetu.

41 Lansko zimo si me pustil, da sem se sama mučila z drvimi, medtem ko si se ti pojal na smučeh po Golovcu, nepridiprav.

42 Medtem ko sem sedela pred Donjo, ki naj bi narisala moj profil, sem z očmi preletela vrstice.

43 In medtem ko je Vedri govoril, ko sem poslušala njegove besede, da jih ne pozabim, sem opazila za čuda vsako podobnost okoli sebe.

[...]

44 Bili so nam na videz povsem podobni. Le pozimi so se lahko obuli, medtem ko smo mi ostali tudi čez zimo bos.

45 Tvoji interesi so bili vedno v tvojem lastnem življenju, medtem ko je ostajal svet za tvojim hrbtom, da ga nisi videl in ne vedel zanj.

¹ Gradivo je zaradi slabe ohranjenosti izredno težko berljivo, kar še zlasti velja za okrajšave virov ob primerih. Zaradi tega bom ob primerih iz disertacije navedla njihove zaporedne številke (z vsakim veznikom se številčenje znova začne z 1) in stran, na kateri se nahajajo.

46 Sprevodnikova italijanščina je izzvenela na osameli postaji, medtem ko se je vlak po tlesketu vrat spet zganil.

48² Medtem ko je podrobno pripovedovala o pripravah na beg, je drugi del zgodbe povedala le v glavnih obrisih.

49 Če je bil Jenko v sebi razklan, nikakor ni bil v tem smislu, kakor nam to tu pripoveduje Pregelj, ki je ortodoksen vernik, medtem ko je bil Jenko v bistvu panteistični racionalist.

50 On mu je vedno spregledal, če se mu je v šoli kaj ponesrečilo, medtem ko je bila mati stroga nadziralateljica učnih uspehov in neuspehov. « (Pogorelec 1963: 69–70)

Znotraj najbolj mnogovrstnega podrednega veznika, veznika *da*, so obravnavane tudi vse tri vezniške zveze s tem veznikom, ki so vključene v diplomsko nalogo. Veznik *da* z različnimi vezniki ali drugimi izrazi pogosto tvori nova vezniška sredstva, ki v rabi večkrat ne vpeljujejo čistega podredja, kar pride do izraza, če stavke, ki jih ta vezniška sredstva vpeljujejo, nadomestimo s priredji, s čimer se pomen ne spremeni. »To je mogoče zaradi tega, ker podrejeni stavek določa glagol nadrejenega stavka s tem, da izraža njegovo nasprotje (kategorija protivnosti), vendar ima stavek še vedno funkcijo prislovnega določila.« (Pogorelec 1963: 36) V teh primerih gre ponovno za mejne strukture med podredjem in priredjem.

Stavki z vezniškim sredstvom *namesto da* izražajo nasprotje dogajanju v nadrejenem stavku, veznik pa znotraj svojega stavka še dodatno poudarja, da je dejanje nerealizirano. Ob vezniku se pogosto rabi še pogojnik (*namesto da bi*), ki pa ni obvezen. Pogorelčeva za vezniško zvezo *namesto da (bi)* navaja dva primera:

»17 Oče se je sicer jezil, ker nima miru in se neprestano motovilim nekje, *namesto da bi se ukvarjala z matematiko.*

18 Samo cmeriti se znate, *namesto da bi prav zdajle, ko prihaja tisto odločilno za nas, bile trdne in odločne.*« (1963: 39)

Vezniška zveza *češ da* v obliki indirektnega govora pojasnjuje predhodni nadrejeni stavek, ki je sam zase povsem samostojen. Podredni veznik lahko zamenjamo s prirednimi vezniki

² Številko 47 je izpuščeno že v disertaciji.

(kajti, saj itd.), pri čemer pomen ostane nespremenjen. Disertacija *Veznik v slovenščini* navaja tri primere:

»28 Predlagala sva vojakoma, naj naju predasta njim, češ da bosta sicer izgubila preveč časa.

29 Drugi so pripisovali posebnost njegovi požrtvovalnosti, češ da ni maral nikogar prikrajšati za obutev.

30 Nekajkrat sem že imel priliko in pogum, nastopiti javno zoper usodni tradicionalizem, češ, da ni Slovencev razen katoliških Slovencev.« (Pogorelec 1963: 42)

Vezniško zvezo *samo da* Pogorelčeva obravnava skupaj z zvezo *le da*, saj obe uvajata mejne konstrukcije med podredjem in priredjem. Stavki s tem veznikom izražajo omejitev dejanja nadrejenega stavka in njegovo nasprotje. *Da* v tem primeru »opravlja funkcijo veznika, ki kaže odvisnost, poudarja protivni vezni adverb [*samo* ali *le*] na začetku in veže akcijo stavka, ki ga uvaja, z akcijo nadrejenega stavka.« (1963: 40)

»17 To je bila zadeva, ki nas je mučila že mesece,--. Nosili smo jo s sabo venomer, le da bi jo radi potisnili nekam pod ostalo, če bi se dalo.

18 Saj jo je bilo čutiti, le da nisi hotel misliti nanjo in si se zbegano zatekal k svojim sanjam.

19 --- je ... Mathias Rojnik z Vetrnika na Štajerskem v tejle sobi spoznal Habjanovo Lino, ki je v tistem času opravljala v tej hiši vaše delo, samo da je bila mnogo urnejša, kakor ste vi, gospa.

20 Naj živi, naj živi – samo da je mrtev!« (1963: 40)

Veznik v slovenščini podrobno predstavi tudi uporabo oziralnega zaimka *kar* kot veznega sredstva. *Kar* uvaja (z ali brez napovedovalca zveze) subjektne, objektne in atributivne odvisnike, lahko je sinonimen s *kolikor* ali *kot*, nastopa tudi v funkciji časovnega veznika, v funkciji veznega sredstva brez napovedovalca zveze v subjektivnih in objektivnih odvisnikih pa se uporablja tudi s partikulo *koli* (*karkoli*). Poleg tega lahko veznik *kar* uvaja tudi relativno narativne stavke, ki po svojem pomenu niso relativni odvisniki. Te stavke sicer uvajajo relativni vezniki, po pomenu pa so to različne priredne ali nerelativne podredne zveze.

»1 Pojedel je cvrtino, popil še stekleničko špirita, vmes pokadil cigareto, kar je bilo za naše piparje čudna stvar, dokončal pripovedovanje in se dvignil.

2 Drugič, zaljubljeni ste v Minko, ki sva jo takrat videla, ko sva se peljala mimo; in če hočete občudovati mojo bistrumnost, kar bi mi bilo zelo prijetno: vedel sem takoj, da se boste zaljubili vanjo.

3 Silvan Kunder je bil v suknji in v klobuku, kar ga je delalo manj mladega in mu dajalo nadih solidnosti.

4 Nora se je sklonila nad mizico, kar je zdaj prvič storila.

5 Jenko mu ni le "cvet svojega obnebjaja", kar lahko trdimo bolj ali manj o vsakem pesniku, - ampak [ga] je celo orisal kot duševno tragično posledico njegove zemlje –

6 Tudi slogovno je Pregelj izrazit eklektik, ki zna nabrano samosvoje uporabiti in prelit, kar je seveda neke vrste odlika, a ne umetnost.

7 Poštenjak od nog do glave, ta Tonejec, ampak starina, gospodična, in nekoliko netakten, kar ste gotovo opazili.

8 Ta doba --- je v hrvatski kulturni zgodovini zaznamovana kot "doba krize", kar je tudi res bila.

9 Vse znake svojega porabnega nastanka ohranja: iz zasebne vloge pa se razširi v družbeno in reprezentativno, kar vpliva posebno na razvoj vsem dostopnih elementov, dohode, veže, dvorišč, dvoran in fasad.

10 Sestra je bila edina, ki mu je odgovarjala, zato se je pri svojem politiziranju po navadi samo z njo menil, razen kolikor mu ni kateri od domačih ali od onih pri mizi česa oporekel, kar pa se je redkokdaj pripetilo.

11 Ljudje so sicer ostali prijazni, kakor so bili nekoč, vendar se je marsikaj spremenilo, česar najbrž niti sami niso opazili, kar sta opazila samo Loštrčeva.

12 Skozi ključavnico ni več padel žarek luči, kar ga je užalostilo in je rekel otožno Ani –« (Pogorelec 1963: 155–156)

V nekaterih primerih (1, 2, 5) bi vrinjeni stavek lahko izrazili tudi z brezvezjem (asindetonom), kjer bi zaimek *to* opravil demonstrativno funkcijo (1 - pokadil cigareto, to je bilo za naše piparje čudna stvar). Prav možnost zamenjave veznega sredstva z asindetonom nakazuje, da gre pri relativnih narativnih stavkih za mejne konstrukcije med priredjem in podredjem, kjer stavki s *kar* pojasnjujejo prejšnji stavek.

Problematiko neprekrivnosti pomenske in strukturne ravni omenjata tudi Jože Toporišič v članku *Priredni odnosi v slovenskem knjižnem jeziku* (JiS, 1968) in Jožica Gelb v članku *Podredje v vlogi priredja* (JiS, 1969). Slednja se pri svojem pisanju opira na Toporišičeve

navedbe, kljub temu pa omenjena jezikoslovna prispevka ne prinašata kaj več od izpostavitve veznikov *medtem ko* in *namesto da*. Njuno pisanje temelji predvsem na pretvorbah odvisnikov v priredja, kar Toporišič opisuje tudi v *Slovenskem knjižnem jeziku 2* (str. 185), sicer pa istočasno obravnavata medbesedna in medstavčna razmerja.

3 Predstavitev uporabljene metode

Ker je problematika neprekrivnosti pomenske in strukturne ravni v slovenščini obsežna in z izjemo doktorske disertacije *Veznik v slovenščini* skorajda povsem neraziskana, se je bilo potrebno pri analizi za potrebe te naloge omejiti na manjše število vezniških sredstev, ki uvajajo te konstrukcije. Odločila sem se, da sledim izboru primerov iz učbenika *Skladnja slovenskega knjižnega jezika*, ki prvi vidno opozarja na to neraziskano področje slovenskega jezikoslovja (Smolej 2011: 78). Zato so v analizo zaobjeta vezniška sredstva *medtem ko*, *namesto da*, *češ da*, *kar* in *samo da*, ki v večstavčnih povedih uvajajo po strukturi podredne, po pomenu pa priredne stavke.

Ker je jezik živ organizem, ki se bogati in spreminja z vsakdanjo rabo, je za njegovo raziskovanje potrebno uporabiti avtentična besedila in ne skonstruiranih, teoriji prilagojenih povedi. Različni besedilni korpusi nam ponujajo urejene zbirke avtentičnih besedil, ki jih lahko enostavno raziskujemo s pomočjo sodobnih iskalnikov. Sama sem pri delu uporabila korpus *Nova beseda*. Gre za besedilni korpus pod okriljem Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Laboratorij za korpus slovenskega jezika. Namenjen je predvsem slovaropisnim, izobraževalnim in raziskovalnim namenom, predstavlja pa eno izmed vmesnih točk pri vzpostavitvi *Slovenskega nacionalnega korpusa*. Začetki *Nove besede* segajo v leto 1999, ko se je v okviru doktorske disertacije *Zgornja meja entropije pri leposlovnih besedilih v slovenskem jeziku* na splet postavila elektronska zbirka leposlovnih besedil v obsegu 3 milijone besed. V začetku leta 2000 je bil korpus z gradivom časopisa *DELO* razširjen na 28 milijonov besed, kar je za seboj potegnilo številne spremembe in izboljšave korpusa. V istem letu so nadgradili iskalnik in se lotili prvih korektur gradiva, kar je občutno zmanjšalo število napak pri uporabi. Maja istega leta je bil korpus s strežnika Filozofske fakultete UL prenesen na strežnik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in iz nekdanjega *CORTES* (akronim iz angl. CORpus of TExts in Slovenian) preimenovan v *Nova beseda*. V nadaljevanju se je korpusno gradivo postopoma kopičilo in tako danes korpus *Nova beseda*

obsega 318 milijonov besed. Vsa besedila so v razmeroma dobrem stanju, očiščena so bila pretežnega dela tipografskih napak in napak, nastalih pri prenašanju in zlaganju besedil.

Besedila so glede na zvrst razdeljena na 7 delov. V prvi del (A) je zajeto slovensko leposlovje, ki obsega 12 milijonov besed, med drugim so sem vključena tudi izbrana dela Draga Jančarja, Cirila Kosmača in Ivana Cankarja. Del B tvori slovensko polleposlovje (2 milijona besed), C znanstvene in tehnične publikacije (3 milijoni besed), najobsežnejši del D pa predstavlja dnevnik *DELO* (213 milijonov besed). Posebnost je del G, ki je sestavljen iz zapisov sej Državnega zbora Republike Slovenije (42 milijonov besed), torej gre v tem sklopu za dobesedni zapis govornjenih besedil, ki se v marsičem razlikujejo od prvotno pisnih besedil. Del P, ki zajema tedensko in mesečno periodiko (44 milijonov besed), je bil sprva sestavljen iz besedil računalniške revije *Monitor* in revije za zdravo življenje *Viva*, ki še vedno predstavljajo večinski delež. Zadnji del, ki ga označuje črka S, predstavljajo Zakoni Republike Slovenije in obsega 2 milijona besed (Povzeto po: http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html. Dostop: 5. 9. 2014)

Zvrstna razdelitev gradiva mi je omogočila večjo raznolikost in uravnoteženost vzorca, ki sem ga uporabila za analizo. Vzorec za posamezno vezniško sredstvo sestavlja 50 večstavčnih povedi, v katerih izbrani veznik uvaja mejno strukturo. Znotraj vsakega vzorca je prvih deset povedi iz slovenskega leposlovja (A), sledi deset povedi iz slovenskega polleposlovja (B), primeri 20–30 so iz znanstvenih in tehničnih publikacij (C), nadaljnjih 10 primerov je iz združenih delov D in P, saj gre v obeh primerih za podoben novinarski diskurz. Ker je iskanje po Zakonih (S) prinašalo zelo malo zadetkov - konkordanc, sem ta del združila z zapisi sej Državnega zbora RS (G), tako je zadnjih deset primerov za vsako analizirano vezniško sredstvo izbranih iz skupnih konkordanc navedenih delov.

Primeri naj bi bili čim bolj naključno izbrani, vendar za potrebe te naloge to ni bilo povsem mogoče. Pri večjem številu zadetkov iskanja v korpusu sem seveda skušala izbrati čim bolj raznolike primere, pri čemer sem bila pozorna na besedila, iz katerih so izvzete povedi, njihove avtorje, mesto in leto objave. Ker sem za analizo potrebovala primere, ki resnično ustrezajo raziskovanemu področju (torej vezniki uvajajo mejne strukture), sem morala pri vsaki povedi posebej preveriti njeno ustreznost, preden sem jo uvrstila v vzorec. Kot je znano, lahko posamezna beseda sodi v več besednih vrst in v stavku opravlja različne funkcije, kar se je v največji meri izkazalo pri iskanju primerov za veznik *kar*. Beseda je namreč poleg

veznega sredstva lahko tudi (prislovni ali oziralni) zaimек in členek. e zgoљ kot veznik z ali brez napovedovalca zveze večinoma uvaja različne predmetne odvisnike, ki za obravnavo v tej nalogi niso primerni. Korpus ob iskalnem nizu *kar* izpostavi vse pojavitve, to pomeni nepreglednih 722.039 konkordanc. Slednje sem morala eno za drugo pregledati, da sem lahko prišla do vzorca 50 povedi, ki ustreza prej opisani razdelitvi po besedilnih zvrsteh. Opozoriti je potrebno še, da se oziralni zaimек *kar*, ki ima vezniško funkcijo, lahko sklanja in torej kot veznik nastopa v različnih sklonih, vendar so zaradi poenostavitve vsi analizirani primeri v imenovalniku, ki je v rabi najpogostejši in pogosto zamenjuje druge sklone. Na podobne težave zaradi uvajanja ve različnih stavkov, sem naletela tudi pri vezniku *medtem ko*, ki v prvi vrsti velja za časovni veznik, pri analiziranih primerih pa ima funkcijo protivnega veznika, vendar tu iskanje primerov in oblikovanje vzorca ni bilo tako zahtevno ter dolgotrajno, kar gre v veliki meri pripisati tudi znatno nižjemu številu konkordanc (76.531).

Pri ostalih vezniških sredstvih posebnih težav s sestavo vzorca za analizo nisem imela, sem pa bila ves čas pozorna na to, da se vsi stavki, ki jih uvajajo obravnavani vezniki, navezujejo na stavke znotraj povedi in ne na predhodno besedilo. Primeri so vzeti iz sobesedila in so neposredno kopirani iz korpusa, s čimer so ohranjene tudi vse morebitne napake pri zapisu. Zaradi večje preglednosti so vsi primeri uvrščeni v samostojno poglavje na koncu te naloge. Posamezna vezniška sredstva so ločena s podnaslovi in lastnim številenjem primerov. Kot sem že večkrat omenila, so vsi primeri zbrani s pomočjo besedilnega korpusa *Nova beseda*, ki ob vsakem izpisu navede tudi mesto objave oziroma vir. Zaradi spoštovanja avtorskih pravic sem te navedbe ohranila pri zbiranju primerov, zato so v kurzivni pisavi zapisane pred vsako povedjo.

Pri analizi so mi bile v pomoč predvsem teoretske ugotovitve doktorske disertacije Brede Pogorelec, ki so predstavljene v prejšnjem poglavju. Ko beseda nanese na to disertacijo, je potrebno izpostaviti, da gre za izredno dodelano, za jezikoslovje zelo pomembno delo, ki pa ga kljub temu ni moč najti v nobeni knjižnici v Sloveniji. Na srečo mi je bilo omogočeno za potrebe te naloge rokovati s fotokopiranim izvodom, ki je v zasebni lasti mentorice, izr. prof. dr. Smolej. Delo je nastalo pred obdobjem vsesplošne digitalizacije in je v izvorniku napisano s pisalnim strojem. Skozi desetletja je bilo besedilo večkrat fotokopirano, s čimer se izgublja loљljivost zapisa, zato številnih besed ni več mogoče razbrati ali pa lahko njihov pomen zgoљ predvidevamo na podlagi sobesedila. V kolikor ne bo prišlo do digitalizacije disertacije,

oziroma se v nobeni knjižnici ne zagotovi čitljiv izvod, bodo kmalu vsa avtoričina teoretična spoznanja o vezniku v slovenščini izgubljena.

4 Analiza izbranih veznih sredstev

4.1 Vezniška sredstva v *Slovenski slovnici* in *SSKJ*

V *Slovenski slovnici* avtor Jože Toporišič omenja vseh pet vezniških sredstev, ki so analizirana v tej nalogi. Vezniki *medtem ko*, *namesto da*, *češ da* in *samo da* sodijo med večbesedne enodelne veznike. Glede na njihovo sestavo, se delijo v dve glavni skupini; v prvo sodijo vezniki iz členka in veznika (*češ da*, *samo da*), v drugo pa vezniki, ki so sestavljeni iz predloga/predpone, kazalnega zaimka in veznika *da/ko/ker* (*medtem ko*, *namesto da*). (Toporišič 2004: 426–428)

Posebno skupino vezniških besed predstavljajo oziralni zaimki in prislovi, kamor sodi tudi *kar*. Za oziralne zaimke v funkciji veznika je značilno, da se, če so pridevniški ali samostalniški, sklanjajo in so samo medstavčni. Oziralni zaimek kot veznik uvaja stavek, v katerem se nahaja, hkrati pa v tem istem stavku opravlja tudi stavčnoočlensko funkcijo, kar pri drugih veznikih ni mogoče. (2004: 430–431)

Znotraj poglavja *Zveze stavkov* (636–653), kjer avtor obravnava različna razmerja med stavki, bi pričakovali vsaj krajši sestavek o mejnih strukturah, ki jih zaradi njihove specifikke ni moč uvrstiti ne med podredja ne med priredja. Vendar temu še zdaleč ni tako, saj avtor te problematike sploh ne omeni. Edini približek iskanemu je izvzemalni odvisnik, o katerem zapiše: »Izvzemalni odvisnik je stavčno prislovno določilo izvzemanja h glavnemu (ali nadrednemu odvisnemu) stavku. Pretvorljiv je v protivno priredje, npr.: Prišli so vsi, *le da ne tudi prostovoljno*. → Prišli so vsi, *veendar ne prostovoljno*. Še zgledi: Kar pojdi, *samo da se ne prehladiš*. – Tu ne bi hotel živeti, *razen ko je pomlad*. Ta odvisnik bi bilo bolje imenovati protivni.« (Toporišič 2004: 643) Avtor se sicer zaveda, da poimenovanje odvisnika ni najboljše, zato nakaže na protivnost, ob kateri pa ne navede, da jo poznamo zgolj kot gramatično priredno kategorijo. Na to denimo v svoji doktorski disertaciji že več let pred prvim izidom Toporišičeve *Slovenske slovnice* opozori Breda Pogorelec. (1963: 69)

*Slovar slovenskega knjižnega jezika*³ (SSKJ) je normativni priročnik za pomen besed, zato je razumljivo, da je znotraj geselskih člankov veznih sredstev (oz. njihovih delov) moč najti tudi podpomene, ki se navezujejo na mejne strukture. Ob poizvedbi za veznik *medtem ko* nas elektronska verzija preusmeri na iztočnici *ko* in *medtem*. Med podpomeni prve beremo: »navadno v zvezi medtem ko za poudarjanje nasprotja, različnosti med dejanjem nadrednega in odvisnega stavka: medtem ko sem se jaz moral učiti, so hodili drugi v kino; oni imajo vino, medtem ko pijemo mi samo vodo«. Podobno je tudi pri podpomelih iztočnice *medtem*: »za poudarjanje nasprotja, različnosti med dejanjem nadrednega in odvisnega stavka: oni dobijo bel kruh, medtem ko mi samo črnega«. SSKJ torej vsebuje tudi informacijo, da vezno sredstvo *medtem ko* uvaja po pomenu protivne, tj. priredne stavke. Ob zavedanju, da je veznik *medtem ko* podreden, uvaja pa lahko tudi po pomenu priredne stavke, ni težko sklepati, da so tovrstne konstrukcije na meji med podredjem in priredjem.

Podobno informacijo v okviru iztočnice *namesto* dobimo tudi o veznem sredstvu *namesto da*: »v vezniški rabi, v zvezi z da za izražanje nasprotja s prej povedanim: namesto da bi delal, postopa«. Tudi tokrat je izpostavljena pomenska protivnost z akcijo v stavku, na katerega se nanaša. Ob predpostavljenej dejstvu, da je veznik podreden, se tudi tokrat ponuja zaključek, da gre za neprekrivnost pomenske in strukturne ravni.

Ob analizi veznih sredstev mejnih struktur so manj uporabne informacije, ki nam jih SSKJ ponuja ob vezniku *češ da*. »[N]avadno z veznikom ali prislovom za uvajanje subjektivno podanega govora ali misli: odsvetoval je pot skozi gozd, češ da ni varno; posojilo da vrne v kratkem, pravi, zdaj pa da še ne more, ker da premalo zasluži; napadli so tudi radio, ki da oddaja dekadentno glasbo.« Tokrat je v ospredju subjektivnost ubesedenega, ne pa tudi pomensko razmerje do prej povedanega.

Zaimek *kar* pogosto nastopa v funkciji veznika, kar je razvidno tudi iz geselskega članka s to iztočnico. Z vidika mejnih struktur, ki jih ta veznik uvaja, je pomemben 2. pomenski oddelek: »za uvajanje stavka, ki dopolnjuje vsebino nadrednega stavka: še kava je bila na mizi, kar je bilo takrat redkost; publ. tudi minister je odstopil, s čimer se je položaj še bolj zapletel (*in*) s *tem*«. Zaključno pojasnilo, ki predstavlja možnost pretvorbe v priredje z zamenjavo veznika ali

³ Pri delu sem uporabljala spletno različico, po kateri so citirani tudi vsi uporabljeni navedki. [Http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html](http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html). Dostop: september 2014.

z asindetonom, nakazuje, da gre za relativni narativni stavek z mejno konstrukcijo, na kar je opozorila že Pogorelčeva in je omenjeno v prejšnjem poglavju.

Veznik *samo da* v mejnih konstrukcijah uvajajo omejitev dogajanja nadrednega stavka in njegovo nasprotje, kar je vsaj deloma zajeto tudi v SSKJ. Pod iztočnico veznika *da* tovrstno rabo uvrščajo v svoj pomenski oddelek: »**11.** v zvezi z le, samo za omejevanje prej povedanega: tudi v naših tovarnah imamo iznajditelje, le da premalo; takoj pridem, samo da se oblečem«. Razlaga je kot podpomen vključena tudi v geselskem članku besede *samo*: »v zvezi samo da za omejevanje prej povedanega: na dopustu nam je bilo zelo lepo, samo da je bilo včasih prevroče; ne zmeni se, če drugi trpijo, samo da gre njemu dobro; takoj pridem, samo da se oblečem«. Tokrat je poudarjeno omejevanje dogajanja nadrejenega stavka, medtem ko protivnost ni omenjena.

4.2 Analiza korpusnega gradiva

Pri obravnavi primerov z veznimi sredstvi, ki uvajajo mejne strukture, sem bila pozorna tako na strukturne kot na pomenske posebnosti. Povedi so vzete iz avtentičnih besedil, torej prikazujejo dejansko rabo jezika, so pa včasih zaradi iztrganosti iz konteksta nekoliko težje razumljive oziroma nelogične.

Večbesedni enodelni veznik *medtem ko* poleg časovnih odvisnikov uvaja tudi konstrukcije, v katerih sta pomenska in strukturna raven neprekrivni. V teh primerih je uveden stavek zaradi rabe podrednega veznika po oblik podreden, s pomenskega vidika pa je priredjen stavku, na katerega se nanaša. Gre za pomensko protivnost, saj stavek izraža nasprotje dejanju v nadrejenem stavku, ki ni nujno vedno glavni stavek. Da se stavek z mejnim veznikom *medtem ko* lahko navezuje na odvisnik glavnega stavka, dokazujejo številni primeri, ki so zbrani v prilogi te naloge (primeri 4, 16, 20, 35 idr.)⁴. Mednje denimo sodi tudi primer 3: »*Ob umivalniku si umiva obraz, Mici, in potrta je, ker sta se tako prestrašila in se tako drla, medtem ko je mislila, da jih bo zelo razveselila.*« Posebnost navedenega primera je, da protivnosti ne izraža neposredno stavek z obravnavanim veznikom, pač pa njegov odvisnik. Protivnost bi bila z odpravo tega odvisnika bolj jasna, vendar dotični primer ne dopušča elegantnega posamostaljenja. Pomensko (z rahlim odstopanjem od prvotnega pomena) bi

⁴ Znotraj tega poglavja so v oklepajih zapisane zaporedne številke primerov, kot so ti oštevilčeni v poglavju Priloga.

ustrezala pretvorba »*medtem ko je pričakovala njuno veliko veselje*«, saj poudarja nasprotje dejanja v stavku, na katerega se nanaša.

Pogosto veznik poleg protivnosti izraža tudi istodobnost dejanj v obeh stavkih, kar pri analizi oteži odločitev, ali gre za časovni odvisnik ali za mejno strukturo. Na to dvojnost je opozorila že Breda Pogorelec (1963: 69), po opravljeni analizi pa se lahko zgolj strinjam z njeno ugotovitvijo, da je v teh primerih izražena istodobnost vedno bolj sekundarnega pomena, s čimer se vedno bolj krepi funkcija protivnosti. Slednja je nedvoumno izpostavljena v konstrukcijah, kjer se *medtem ko* uporablja za primerjavo rezultatov v različnih časovnih obdobjih, kar je značilno zlasti v publicistiki. Trditev potrjuje primer 33: »*Medtem ko je bila marca lani slovenska inflacija za okrog 4,2-krat višja od povprečne evropske, je bila letos marca že 4,7-krat višja.*«

Kadar tvorec besedila želi še dodatno poudariti protivnost, lahko veznik razširi s prirednim veznikom *in* (*in medtem ko*). Primer 7: »*V lepem jutru se vračajo naši znanci domov, in medtem ko so prej bolj tiho in molče korakali, je razvezal svetli dan jezik posebno Šimenu in njegovi ženi.*« Primer nakazuje tudi na to, da lahko stavek z *medtem ko* v protivni funkciji stoji pred stavkom, na katerega se nanaša. Najpogosteje je to sicer na začetku povedi, niso pa izjema primeri, kjer se to pojavi sredi povedi (7, 22), vendar gre tudi tu za konstrukcije, ki bi lahko tvorile samostojno poved.

Veznik *medtem ko* kljub svoji protivni funkciji ostaja podredni veznik, zato je struktura obravnavanih primerov vedno podredna. Na to kaže tudi dejstvo, da stavki, ki jih uvaja analizirano vezno sredstvo, ne morejo stati samostojno, čeprav so s pomenskega vidika priredni (protivni). Omeniti velja še opazko, da sta znotraj analiziranega vzorca tudi dva primera (27, 42) s pravopisno napačno rabo vejice (*medtem, ko*), kar opominja na dejstvo, da zapis večbesednih veznikov še vedno marsikomu povzroča težave.

Tovrstne pravopisne napake so še pogostejše pri vezniku *namesto da*, ki ima tudi sicer veliko podobnosti z veznikom *medtem ko* pri mejnih strukturah. Tudi tu podredni veznik uvaja po obliki podredne, po pomenu pa protivne, torej priredne stavke. Poleg protivnosti je izpostavljena še sodba, da dejanje v stavku z veznikom *namesto da* ni realizirano. Ponovno je poleg navezave na glavni stavek možna tudi navezava na njegov odvisnik (primeri 2, 3, 4, 5, 10 idr.). Primer 2: »*KOMAR: Ali je pravično, da sodniki prosijo, namesto da bi sodili?*«

Nadalje se lahko na te stavke navezujejo priredne (npr. 4, 12, 37) ali podredne (npr. 8, 24, 42) strukture, lahko pa veznik *namesto da* začenja poved (npr. 7, 18, 50), oziroma znotraj nje stoji pred stavkom, na katerega se nanaša (25). Poleg tega veznik *namesto da* pogosto uvaja vrinjene stavke. Primer 6: »*Ta suha južina, namesto da bi mu bila hvaležna za njegovo velikodušnost, se ponovno zaganja vanj, napadenega in užaljenega.*« Med obravnavanimi so takšni še primeri 13, 15, 35, 37, 49, nekoliko razširjen pa je primer 27, kjer veznik uvaja vrinjeni stavek, ki ima tudi sam svoj odvisnik: »*Torej bi, namesto da bi ugebali, kakšne lastnosti bi morali imeti delavci za opravljanje dela, lahko poskušali ugotoviti, kakšne reakcije od njih pričakujemo, da bodo pri delu uspešni.*«

Za poudarjeno protivnost lahko vezno sredstvo razširimo z veznikom *in* (*in namesto da*), kar zasledimo v primerih 32 in 44. Specifičen je primer 46, v katerem stavek z *namesto da* nima nadrednega stavka, na katerega bi se navezoval. Primer ne nakazuje na možnost samostojnosti stavkov z obravnavanim veznim sredstvom, ampak gre zgolj za nespretno oblikovano misel govornega besedila; primer je namreč iz zapisa seje Državnega zbora Republike Slovenije. V govorjenih besedilih, ki niso predhodno zapisana in s tem oblikovno ter pomensko izčiščena, pogosto prihaja do zapletenih konstrukcij, ki niso značilne za jezik pisnih besedil.

Za analizo nekoliko bolj zahtevno je vezno sredstvo *češ da*. Podredni veznik uvaja strukture, ki so po pomenu priredne, saj pojasnjujejo dejanje stavka, na katerega se navezujejo. Tako Pogorelčeva kot SSKJ opozarjata na povezavo med veznikom in indirektnim govorom, kar potrjujejo tudi obravnavani primeri. Pri nekaterih primerih nas pomen stavkov lahko napelje na sklep, da veznik *češ da* uvaja predmetne odvisnike, pri katerih je ta predmet zgolj domneven, nepotrjen. Tak je denimo primer 33: »*Ko je namreč njihovo reševalno vozilo ob 7. uri zjutraj prispelo na kraj dogodka, je bil fant že v nezavesti, zatorej po njegovem ne držijo trditve predstavnikov Ambasade Gavioli, češ da je imel fant krče, vendar je bil še pri zavesti.*« Kljub pomenskemu približevanju predmetnemu odvisniku, se mi zdi bistvenjšega pomena subjektivno izražen indirektni govor, kar pomeni, da gre za mejno konstrukcijo in ne za podredje. Podobni primeri so še 27, 41, 49. Oblikovno izrazita podrednost je značilna za vrinjene stave, ki jih lahko uvaja tudi obravnavano vezno sredstvo. Primer 32: »*Zahteve Jörga Haiderja in avstrijske svobodnjaške stranke po odpravi avnojskih sklepov, češ da bo v nasprotnem primeru Avstrija dala veto na vstop Slovenije v EU, na slovenskem političnem prizorišču burijo duhove.*« S pomenskega gledišča vrinjeni stavek tudi tu pojasnjuje nadredni stavek, torej gre za pomensko priredje.

Stavki s *češ da*, ki uvajajo mejne strukture med oblikovnim podredjem in pomenskim (pojasnjevalnim) priredjem, se lahko navezujejo neposredno na glavni stavek ali pa na njegov odvisnik. Stojijo za nadrednim stavkom in ne morejo tvoriti samostojnih povedi, razen seveda v primerih, ko je iz sobesedila jasno razvidno nanašanje na prej omenjeno dejanje.

Vezno sredstvo *samo da* zaradi svoje zgradbe po obliki uvaja podredne stavke, ki pa pomensko izražajo omejitev dejanja nadrejenega stavka in nasprotje, kar pomeni, da so pomensko priredni (protivno priredje). Je edini v tej nalogi obravnavani veznik mejnih struktur, ki je s svojo diatezo stavkov, ki jih uvaja, omenjen tudi v *Slovenski slovnici*, kjer pa avtor te stavke uvršča k (izvzemalnemu) podredju (Toporišič 2004: 643). Stavek s *samo da* stoji za nadrednim stavkom in lahko, podobno kot stavki s *češ da*, tvori samostojno poved le v besedilu, kjer je jasno izraženo nanašanje na prej opisano dejanje. Svojevrstna je uporaba veznega sredstva *samo da* predvsem v govornih besedilih, kjer uvaja vrinjene stavke, s katerimi tvorec išče pozornost in opravičuje svoj namen tvorjenja besedila. Takšna sta primera 44, 46 in tudi primer 47: »V tistem zakonu, samo da spomnim, so bile nekatere stvari urejene tako, da bi stale več, in sicer predvideno je bilo tudi, da bi bilo nekaj državnih svetnikov poklicnih.« Tudi tu ostaja forma podredna, pomensko pa je ohranjeno izražanje omejitve dejanja oziroma nasprotje dejanju nadrejenega stavka.

Oziralni zaimek *kar* v vlogi veznika, ki uvaja mejne strukture, s podredno formo pojasnjuje dogajanje v nadrednem stavku. Odvisnik s prirednim pomenom se nanaša na celoten stavek, na katerega se navezuje. Stavek je z enakim strukturnim in pomenskim razmerjem lahko tudi v funkciji vrinjenega stavka, kar dokazujeta primera 13 in 19 (drugi *kar*-stavek). Prvi se nekoliko razlikuje tudi po zapisu, saj znotraj povedi ni zamejen z rabo vejice, ampak je zapisan v oklepaju: »Skratka, celo če bo naš delavec za buržuja donosnejši od angleškega (kar ni verjetno), pred irskim ali malazijskim ne bo imel, milo povedano, nobene prednosti.«

V primerih, ki so zbrani v analiziranem vzorcu, *kar*-stavek po pomenu ne prinaša vedno pojasnila nadrednemu stavku. V primerih 1 in 8 v ospredje stopa protivni pomen; primer 1: »To so za institucije v skrajni konsekvenci zdravilna zelišča, kar pa njega v skrajni konsekvenci niti ne zanima.« Čeprav se pomensko razmerje tu spremeni, primera še vedno sodita med t. i. mejne strukture, saj struktura ostaja podredna, protivnost pa je gramatično priredna kategorija.

Ob oziralnem zaimku *kar* v vezniški funkciji je potrebno opozoriti tudi na dejstvo, da se zaimek sklanja in kot tak nosi vezniško funkcijo v različnih sklonih. Veznik, ki sicer uvaja številne različne odvisnike, lahko tudi v neimenovalniških sklonih uvaja konstrukcije z neprekrivnostjo pomenske in strukturne ravni. »*Nasvetoval sem takojšen prerez obilnega tvora, s čimer sta bila oba takoj zadovoljna.*« Navedena poved Antona Breclja iz dela *Zdrav kolikor hočeš*, pridobljena s korpusom *Nova beseda*, ponazarja mejno strukturo, ki jo uvaja oziralni zaimek *kar* z vezniško funkcijo v orodniku. Analizirani vzorec je sestavljen zgolj iz primerov z imenovalniško obliko zaimka, tako da je potrebno za morebitne posebnosti, ki so povezane z neimenovalniškim sklonom veznega *kar*, opraviti analizo na ustreznih primerih.

5 Zaključek

Ob odločitvi, da se v svoji diplomski nalogi lotim veznikov, ki uvajajo mejne strukture, sem bila mnenja, da je problematika neprekrivnosti pomenske in strukturne ravni še povsem neraziskana in težko razumljiva. Po opravljeni analizi in seznanitvi z vsebino doktorske disertacije Brede Pogorelec *Veznik v slovenščini* sem ugotovila, da so večinoma vse glavne značilnosti že omenjene v navedenem delu, vendar je bilo to vrsto let povsem zapostavljeno. Hkrati sem tudi spoznala, da obravnavana problematika vsaj v osnovi ni pretirano zapletena in nerazumljiva, pač pa le nepoznana, saj je ves čas ostala zapostavljena.

Na podlagi obravnavanih veznikov lahko povzamem, da v mejnih konstrukcijah uvajajo oblikovno podredne, pomensko pa priredne stavke. Pri pomenu gre predvsem za protivno (*medtem ko, namesto da, samo da, tudi kar*) ali pojasnjevalno (*češ da, kar*) priredje. Strukturno podrednost določajo vezniki, ki so sestavljeni iz podrednega veznika (*ko, da*), oziroma ta veznik (*kar*; ni pravi veznik, ampak zaimsek v funkciji veznika) primarno uvaja različne odvisne stavke. Večinoma stavki z vezniki mejnih struktur stojijo za nadrednim stavkom, na katerega se nanašajo, izjema pa sta veznika *medtem ko* in *namesto da*, ki lahko stojita tudi pred njim. Predstavljena neprekrivnost pomenske in strukturne ravni je zanimiva v primerjavi s konstrukcijami, ki so pogoste v spontanem govoru. Tam se namreč večkrat pojavljajo ravno obratni primeri, ki imajo priredno strukturo (denimo z uporabo veznika *in*) in uvajajo podreden pomen.

Navedene poglavitne značilnosti mejnih konstrukcij so torej zelo preproste, a jih kljub temu ni moč zaslediti v *Slovenski slovnici*, ki je poglavitno delo našega jezikoslovja. Izjema je t. i. izvzemalni odvisnik (h kateremu Toporišič uvršča tudi konstrukcije s *samo da*), za katerega že avtor sam omeni, da bi ga bilo smiselno preimenovati v protivni odvisnik. S tem preimenovanjem bi protivnost, ki je poznana zgolj kot gramatična kategorija priredja, uvedli tudi znotraj podredja. Sprva se mi je to zdela sprejemljiva rešitev, saj bi tako ob večini obravnavanih primerov lahko enostavno povzeli, da imamo opraviti s protivnim odvisnikom, s čimer sta zaobjeta tako pomen kot oblika. Ker nekateri vezniki mejnih struktur uvajajo pomensko pojasnjevalno priredje, bi morali, po enakem principu kot protivnost, tudi pojasnjevanje uvesti kot gramatično kategorijo podredja, s čimer bi v analizi dobili pojasnjevalne odvisnike.

Tekom pisanja te naloge pa se mi je zdela opisana rešitev vedno manj primerna. Moje mnenje namreč je, da bi se s tem preveč zabrisala meja med podredjem (hipotakso) in priredjem (paratakso). Obravnavane konstrukcije to mejo sicer res na svoj način prestopajo, vendar nam mora ta prestop ostati jasno v zavesti, ne pa da se protivni in pojasnjevalni odvisnik izgubita v množici odvisnikov, ki jih poznamo v slovenščini. Zato menim, da bi morali mejne konstrukcije uvrstiti v jasno ločeno samostojno skupino med podredjem in priredjem ter jo teoretično opredeliti kot njima enakovreden sistem povezovanja stavkov. S tem bi specifika konstrukcij ostala jasno izražena, hkrati pa z ničimer ne bi negirali dosedanje teorije, ki je zapisana v *Slovenski slovnici*.

Seveda bi to za seboj potegnilo vrsto sprememb in dopolnil, ki bi, roko na srce, še najbolj vplivali na šolsko obravnavo zvez stavkov, saj bi profesorji bili primorani razlagati še dodaten način povezovanja stavkov. Upam si trditi, da je prav dolgoletni molk znotraj izobraževalnega procesa (od osnovne šole do fakultete) o veznikih mejnih struktur znatno pripomogel k temu, da zadeva ni raziskana in se je velika večina rojenih govorcev slovenskega jezika sploh ne zaveda. Seveda v osnovni in srednji šoli profesorji ne morejo poučevati teme, ki ni raziskana in nima teoretične osnove, vendar bi ob obravnavi skladnje z uporabo avtentičnih besedil (namesto skonstruiranih, teoriji prilagojenih povedi) pri delu naleteli tudi na mejne strukture in tako opozorili nanje. Morda bi prav to že v preteklosti koga spodbudilo, da bi se jim bolj posvetil in jih začel raziskovati.⁵

⁵ Zadnji odlomek ne želi biti razumljen kot kritika učnega načrta, pač pa gre zgolj za izražen subjektivni pogled na dolgo zanemarjeno problematiko.

6 Povzetek

Diplomska naloga obravnava vezna sredstva *medtem ko*, *namesto da*, *češ da*, *kar* in *samo da*, ki v različnih besedilih tvorijo konstrukcije, katerih struktura je podredna, pomen pa prireden. Problematiko je leta 1963 v svoji doktorski disertaciji *Veznik v slovenščini* zaznala in opisala že Breda Pogorelec, vendar njene ugotovitve niso bile deležne opaznega odziva v jezikoslovni javnosti, tako da je tematika ves čas ostala zapostavljena in je ni moč zaslediti niti v *Slovenski slovnici*. Z analizo primerov avtentične rabe, ki sem jih zbrala s pomočjo besedilnega korpusa *Nova beseda*, sem opazovala, kakšne so značilnosti stavkov, ki jih uvajajo obravnavani vezniki. Ugotovila sem, da po strukturi uvajajo podredne stavke, ki pa so po pomenu protivna ali pojasnjevalna priredja.

7 Priloga

7.1 Medtem ko (76.531)⁶

1. *Ivan Cankar: Jakob Ruda*

Ko bi bil na njegovem mestu recimo jaz, bi bila stvar vsa drugačna; jaz sem namreč potreben na svetu, medtem ko nima on tu čisto nobenega opravka.

2. *Ivan Cankar: Romantične duše*

Na tak način si je ustvaril celo stranko, medtem ko so ostali tvoji odkriti nasprotniki osamljeni.

3. *Boris Pahor: Kres v pristanu*

Ob umivalniku si umiva obraz, Mici, in potrta je, ker sta se tako prestrašila in se tako drla, medtem ko je mislila, da jih bo zelo razveselila.

4. *Boris Pahor: Na sipini*

In si misli, da so bedasto igračkanje rdeče pomazani krempljčki, medtem ko so njega pred časom odpeljali orožniki in gre zdaj tja.

5. *Drago Jančar: Zvenenje v glavi*

Ljudstvo je ždelo v temi, medtem ko so imeli celo zaprti pazniki elektriko, toplo vodo in toplo hrano.

6. *Drago Jančar: Katarina, pav in jezuit*

Medtem ko plujemo v Ameriko in ustanavljamo misijone, ko goriyo plavži in se igrajo sonate, ko drhti zvok čembala in se študira Avguština, ko je vse to že na svetu, so tu še zmeraj vsi ti čarostrelci in zeleni jagri in zlatorogi in vedomci, ki te uročijo z zlim pogledom, škopnjaki in pehtre in vešče na razpotjih in izginuli in blodeči ljudje po pokopališčih, vse to mu gre že po malem na živce, če se sme tako reči, kajti v tem času gre škofom marsikaj na živce, samo da temu drugače rečejo.

7. *Fran Detela: Malo življenje*

V lepem jutru se vračajo naši znanci domov, in medtem ko so prej bolj tiho in molče korakali, je razvezal svetli dan jezik posebno Šimenu in njegovi ženi.

8. *Gustav Šilih: Beli dvor*

Lovrekovi znanci so bili po večini spredaj, medtem ko se je sam stisnil k debelemu oporniku pod galerijo, odkoder je imel lep razgled po vsej dvorani.

9. *Ivan Cankar: Moj prijatelj Kuštrin*

⁶ Ob vsakem vezniškem sredstvu je v oklepaju zapisano število konkordanc korpusnega iskanja.

Kjer smo bili pred desetimi leti, tam si ostal, medtem ko smo mi, ki nas zmerjaš zdaj s filistejci, napredovali.

10. *Victor Ostrovsky: Lev iz Judeje*

Videti je bila opuščena, medtem ko so vse druge kazale znake življenja.

11. *Drago Jančar: Brioni / Eseji in drugi zapiski*

Tako imamo v Sloveniji paradoksalen položaj, ko se lastniki velikih podjetij in medijskih hiš, člani nadzornih odborov bank in kapitalskih družb razglašajo za levico, medtem ko je vsaj za desnico jasno, da izvira iz krogov, ki si želijo katoliško »reevangelizacijo« Slovenije.

12. *Janko Hacin: Vsi ti mladi fantje*

Medtem ko se je ostalo moštvo na povelje Mikulija, ki je prišel od daleč za nami, potegnilo po dolini na levo, sem jaz nehote skočil za svojo prvo četo, ki je že skoraj prišla na vrh drugega brega, do 20 korakov pred prve ruske utrdbe.

13. *Janko Hacin: Vsi ti mladi fantje*

Medtem ko je bilo včeraj lepo in toplo, le v daljavi so bili videti s snegom in z ivjem pokriti vrhovi, je ponoči in danes zjutraj snežilo.

14. *L. L. Zamenhof, Vinko Ošlak, Tim O. Wüster, Mark Fettes: Mednarodni jezik: realna ali nerealna utopija?*

In vendar so v tistem času na prav te naivne besede ugovarjanja gledali kot na resnico, ki ne dopušča dvoma, kot na najbolj logično mnenje razumnega sveta, medtem ko so v Kolumbovih idejah videli nekaj otročjega, nevrednega kakršne koli pozornosti.

15. *Marjan Rožanc: O svobodi in Bogu / Izbrani eseji*

Morala sveta je povzeta v besedah umirajočega, po katerih naj bi skušali »bližnje osrečiti, kakor si želimo biti srečni tudi sami«, medtem ko naj bi bilo vse drugo predsodek.

16. *Drago Bajt: Odčitki*

Je pa seveda res, da film gledalca usmerja, medtem ko se mora gledališki obiskovalec znajti sam.

17. *Žiga Herberstein / Vojščak, državnik, diplomat in mirotvorec*

Njihov pomen v slovenščini se namreč docela ujema z značilnostmi kraja ali pojava, medtem ko dotično ime v jeziku današnjega tamkajšnjega okolja ne pomeni nič ali pa kaj povsem drugega, da ne omenjamo posebej poimenovanj, ki so očitno prevedena iz prvotnega slovenskega imena in jih kot take izdaja popolna nesmiselnost.

18. *Aldo Rupel: Nočitve pod zvezdami*

Medtem ko so se v preteklosti po vsej verjetnosti vaščani različnih krajev med seboj kregali za vplivna območja in so bile poti po vsej dolžini lepo prehodne, je prišlo s spremembo proizvodnih sredstev v kmetijstvu in z odhodom v upravne in tovarniške službe do zapuščanja bližnjic.

19. *Dragotin Cvetko: V prostoru in času*

Svoja predavanja je pripravil skrbno premišljeno, bral jih je, medtem ko je Veber svoja pojmovanja o določenem problemu predstavljal prosto, celo brez pisnih iztočnic.

20. *Platon: Parmenid*

Kot na mestu 162d2 govori tudi tu Parmenid o krožnem gibanju, ki se dogaja po istem obodu okoli istega središča, medtem ko se linearno gibanje dogaja s prehajanjem iz enega mesta na drugo.

21. *Dragan Matić: Nemci v Ljubljani*

Steklenica cvička pa je kot agitacijsko sredstvo povsem odpovedala v I. razredu, saj so bili izvoljeni sami ustavoverci, medtem ko izid v II. razredu sploh nikoli ni bil negotov.

22. *Matjaž Bizjak: Ratio facta est, Založba ZRC, 2003*

Razlika med uradom in gospostvom je torej temeljila na njunih upravnih pristojnostih; medtem ko je bil urad gola gospodarsko-organizacijska enota, je gospostvo združevalo gospodarsko, upravno in vojaško komponento.

23. *Matjaž Bizjak: Ratio facta est, Založba ZRC, 2003*

Medtem ko je po prehodu pod neposredno habsburško upravo v začetku devetdesetih let 14. stoletja gospostvo vodil oskrbnik pliberškega gradu, ki je o svojem poslovanju tudi polagal obračune, so kasneje te kompetence pripadle pliberškemu oficialu.

24. *Miran Božovič: Telo v novoveški filozofiji*

Kar torej takrat, kadar gledamo neko materialno telo, neposredno vidimo, je zgolj "inteligibilno" oziroma "idealno telo", medtem ko materialno telo sploh ne more delovati na duha in je potemtakem nevidno in nezaznavno.

25. *Marija Klobčar: Kamničani, Založba ZRC, 1998*

"Narodne noše" so v tem času začele krasiti volitve, medtem ko so se pri "narodnih slavnostih" pojavljale že prej.

26. *Oto Luthar et al.: Zgodovina historične misli od Homerja do začetka 21. stoletja, Založba ZRC 2006*

Sredstvom za preživljanje sem se posvetil pred obravnavo znanosti, saj je pridobivanje sredstev za preživljanje nujno in naravno, medtem ko je študij znanosti stvar razkošja in prijetnih plati življenja.

27. *Rodnostno vedenje Slovencev*

Medtem, ko je bilo leta 1988 med porodnicami še 26 % žensk z osemletko, jih je bilo leta 1995 le še 19.5 %, medtem ko je delež žensk z osemletko v celotni populaciji le neznatno upadlo.

28. *Gaston Bachelard: Oblikovanje znanstvenega duha*

Od celotne Newtonove mehanike so si ljudje zapomnili, da je bila proučevanje sile privlačnosti, medtem ko je pri samem Newtonu privlačnost metafora in ne dejstvo.

29. *Oxfordova enciklopedija umetnosti*

Donne je opeval medčloveške odnose z religioznim in filozofskim jezikom, medtem ko je človekovo razmerje do Boga opisoval z dramatično intenzivnimi čustvi.

30. *Oxfordova enciklopedija umetnosti*

Kombinacija oblik rai in khlung, ki se je imenovala lilit, je nastala v 15. stoletju, medtem ko je oblika obsežne reflektivne poezije, znana kot nirat, dosegla popolnost v 17. stoletju.

31. *DELO, leto 2000*

Medtem ko otroke le boli glava in imajo neprijetne izpuščaje, odraslim otečejo sklepi in včasih celo otrdijo.

32. *DELO, leto 2000*

Za uspeh na volitvah se poteguje 35 strank, 15 koalicij in 20 neodvisnih list s skupno 4006 kandidati, poslance pa volijo po čistem proporcionalnem sistemu, nekolikanj podobnemu drugim večstrankarskim volitvah poleti 1992, medtem ko so zadnje volitve oktobra 1995 izvedli po mešanem proporcionalnem in večinskem sistemu.

33. *DELO, leto 2000*

Medtem ko je bila marca lani slovenska inflacija za okrog 4,2-krat višja od povprečne evropske, je bila letos marca že 4,7-krat višja.

34. *DELO, leto 2002*

Na uvodni zbor so zaradi klubskih obveznosti in slabih prometnih povezav rahlo zamudili Novak, Osterc, Nemeč in N. Čeh, medtem ko bo kapetan Aleš Čeh zaradi nastopa v finalu avstrijskega pokala dopotoval šele v nedeljo.

35. *DELO, leto 2000*

Nemara je res, da so imeli psihiatri in psihiatrija zelo veliko vlogo v sodobni, zlasti čezdrinski srbski politiki, ki se ji je vendarle uspelo prebiti iz »umobolnice«, medtem ko je v ZRJ še danes marsikaj postavljeno na glavo.

36. *Revija Monitor, leto 2006*

In, ne nazadnje, tovrstna virtualizacija še vedno ostaja bolj ali manj le na ravni virtualizacije procesorskih ukazov, medtem ko mora celoten MMU znati virtualizirati tudi pomnilnik in v celoti tudi vhodno izhodne naprave (diske).

37. *Revija Monitor, leto 2003*

Večini uporabnikov bodo osnovne zmožnosti povsem zadostovale, medtem ko bi si izkušenejši morda želeli tudi kakšne dodatne zmožnosti, kot je povezovanje prek proxy strežnikov.

38. *Revija Viva, leto 2003*

Bolnikom, ki prihajajo iz Francije, zavarovalnica krije stroške zdravljenja, medtem ko si morajo stroške bivanja kriti sami.

39. *Revija Viva, leto 2005*

Medtem ko se bodo kolesarji zadnjič srečali v soboto, 8. oktobra, v Hočah, bo sklepno tekaško srečanje v nedeljo, 6. novembra, v okviru Martinovega teka in pohoda v Izoli.

40. *Revija Viva, leto 2009*

Ugotovili so še, da očetje, ki pogosto delajo nadure, večkrat naročajo pripravljeno hrano, medtem ko matere v podobnih primerih preskakujejo zajtrk.

41. *Državni zbor RS 2. sklica - dobessedni zapisi sej: 12. izredna seja, zasedanje 30.07.1997*

V prvi fazi so bile dejansko sanirane predvsem banke, medtem ko je skorajda v celoti izostalo financiranje razvoja oziroma tehnološka posodobitev železarn.

42. *Državni zbor RS 2. sklica - dobessedni zapisi sej: 6. redna seja, zasedanje 09.10.1997*

Rekel bi, da to ni več slučaj, ker je tega že več kot preveč, medtem ko na drugi strani za žrtve, ki so bile na naši strani, je pa prav omalovažujoče in skuša se minimizirati.

43. *Državni zbor RS 2. sklica - dobessedni zapisi sej: 5. redna seja, zasedanje 04.06.1997*

Iz navedene preglednice je razvidno, da bi se spremenila sedanja razmerja med pokojninami v škodo upokojencev s pokojninami, ki so višje oziroma so nad povprečjem, medtem, ko bi pridobili upokojenci z najnižjimi pokojninami.

44. *Državni zbor RS 3. sklica - dobessedni zapisi sej: 16. redna seja, zasedanje 21.05.2002*

In jasno je, da socialni kriterij mora biti v bistveno večji meri upoštevan pri socialnih transferjih, medtem ko je seveda na področju davkov to običajno manj sorazmerno s socialnimi kriteriji.

45. *Državni zbor RS 2. sklica - dobesečni zapisi sej: 19. redna seja, zasedanje 16.03.2000*

Gasilska zveza Slovenije po besedah predlagatelja povezuje gasilska društva in opravlja tudi pomembne strokovne naloge, medtem ko gre pri združenju slovenskih poklicnih gasilcev za stanovsko organizacijo, katerih je v naši družbi več in jih praviloma ne financira država.

46. *Državni zbor RS 3. sklica - dobesečni zapisi sej: 19. redna seja, zasedanje 22.10.2002*

Odbor je potem sprejel amandma, ki določa obvezno znanje slovenskega jezika le za osebe, ki opravljajo promet z eksplozivi, saj gre pri tem za poslovanje s strankami, medtem ko smo v odboru menili, da pri uporabi eksplozivov tovrstno znanje slovenskega jezika ni potrebno.

47. *Državni zbor RS 4. sklica - dobesečni zapisi sej: nadaljevanje 13. redne seje, zasedanje 02.02.2006*

Nekatere svoje pomisleke so izrazili tudi varuh človekovih pravic, predsednik Računskega sodišča Republike Slovenije in predsednik državne revizijske komisije, medtem ko se je predstavnik vrhovnega državnega tožilstva strinjal z umestitvijo državnih tožilcev ter poudaril, da je prvič po dolгих letih tudi pri nas dosežen evropski standard, ko je državni tožilec izenačen s sodnikom istega ranga.

48. *Državni zbor RS 4. sklica - dobesečni zapisi sej: nadaljevanje 9. izredne seje, zasedanje 21.06.2005*

Medtem ko minister na različnih javnih tribunah navkljub zakonu o izvrševanju proračuna govori o transparentnosti, te transparentnosti noče pokazati na plenarnem zasedanju državnega zbora.

49. *Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij, UL RS 110/2006*

Izvajanje zdravstvene dejavnosti iz prejšnjega odstavka ureja zavod z zdravstvenim zavodom oziroma zasebnimi zdravniki s pogodbo, medtem ko so zdravstveni delavci in zdravstveni sodelavci v delovnem razmerju v zavodu.

50. *Zakon o gospodarskih družbah, UL RS 15/2005*

Enako velja v primeru, če komanditist dvigne delež na dobičku, medtem ko je njegov kapitalski delež zaradi izgube znižan pod znesek plačanega vložka, ali če se z dvigom deleža na dobičku kapitalski delež zniža pod znesek plačanega vložka.

7.2 Namesto da (10.676)

1. *Anton Tomaž Linhart: Ta veseli dan ali Matiček se ženi*

Jo kmalu nazaj pošlje, namesto da bi pisal.

2. *Ivan Cankar: Hlapci*

Ali je pravično, da sodniki prosijo, namesto da bi sodili?

3. *Boris Pahor: Nekropola*

A vendar ni to romanje v ničemer sorodno s čaščenjem, ki se je proti njemu takó vneto bojeval gospod Primož, ko je želel, naj se slovenski človek dokoplje do notranjega prebujenja, namesto da se razdaja in razmravlja v zunanji množični obrednosti.

4. *Boris Pahor: Nekropola*

A za jutrišnji dan se mi napovedujejo nove pokrajine, takó da stopam proti vhodu z zavestjo avtomatične in zato neplodne vezanosti na popotni načrt, namesto da bi se vnaprej predal kraju ali pa se iz njega izločil.

5. *Ciril Kosmač: Težka nedelja*

V tej deželi so res sami bebcji in divjaki, ker so si cerkve zidali po gorah, namesto da bi si jih postavili v dolini!

6. *Gustav Šilih: Beli dvor*

Ta suha južina, namesto da bi mu bila hvaležna za njegovo velikodušnost, se ponovno zaganja vanj, napadenega in užaljenega.

7. *Miroslav Malovrh: Opatov praporščak*

Namesto, da bi bil opravil večerno molitev, je opat izpraznil steklenico rujnega laškega vina.

8. *Ivan Cankar: Tinica*

Namesto da bi bil grešil z mirno dušo, ker je grešiti treba in ker greše vsi in ker ni treba, da bi človek še govoril o tem, sem bil ustanovil sodnika v sebi samem ter sem se križal vsako uro posebej, za vsak greh posebej.

9. *Libuše Moníková: Fasada*

Namesto da bi se brigal za svoje matične dežele, je Luxemburg prepustil svojemu polbratu, ki so mu ga potem pri priči izpulili Burgundci!

10. *Robert X. Cringely: Naključni imperiji*

Nekateri so trdili, da je Ratliff napisal JPLDIS, resnica je pa taka, da je napisal samo Vulcan, ki je bil podoben okleščnemu JPLDISu z celozaslonskim vmesnikom, ki je omogočal uporabniku, da je lahko iskal po podatkih in jih urejal tako, da je vnašal

svoje želje v osnutek zapisa na zaslonu namesto da bi napisal cel seznam bolj zamotanih ukazov.

11. *Drago Jančar: Brioni / Eseji in drugi zapiski*

Namesto da bi bila ta področja nekaj samoumevnega, nekaj takega kakor komunala, postajajo način življenja, v poslovnem razmišljanju pa spirala za bogatenje in ekspanzijo.

12. *Drago Jančar: Pobuda za novo revijo – 1987*

Namesto da bi neprestano prekrvljale duhovno atmosfero v naši družbi in posameznike spodbujale k sodelovanju, k mišljenju, k dejavnemu intelektualnemu ravnanju, vzpostavljajo na svojem območju anemičnost, brezbriznost, odsotnost jasneje opredeljenih kriterijev, mediokriteto.

13. *Franc Rozman: Človek sem – ustvarjam*

Bog se je odločil in enemu od ljudi, namesto da mu je dal svobodno voljo, kar sam usmerjal njegove odločitve.

14. *Ivan Cankar: Naši umetniki/Kritike*

Na ta način so most med občinstvom in umetnostjo rušili, namesto da bi ga širili in popravljali.

15. *L. L. Zamenhof, Vinko Ošlak, Tim O. Wüster, Mark Fettes: Mednarodni jezik: realna ali nerealna utopija?*

In enako so se izrazili o jeziku esperantu vsi tisti ljudje s poštenjem in brez predsodkov, ki so, namesto da bi o tem slepo filozofirali, sprejeli tisto neznatno količino dela, da so se dejansko seznanili z njim.

16. *Marko Uršič: Štirje časi / Pomlad*

Te modrijanove besede so stare tristo trideset let, in vendar so aktualne še dandanes, ko se Cerkev znova poskuša vmeševati v politiko in se toliko ukvarja s svojo "zunanjo formo", namesto da bi jo skrbelo nebeško kraljestvo.

17. *Vinko Ošlak: Pojasnilo prijateljem o esperantu*

Esperanto namreč ni identifikacijski simbol za privlačni »bogati« svet, v katerega bi se vsi najraje preselili, namesto da bi prispevali k bogastvu lastnega sveta.

18. *Ivan Cankar: Lavoslavu Schwentnerju/Pisma II*

Namesto da bi mi bil to povedal že pred mesecem dni, mi je sporočil šele danes.

19. *Ivan Cankar: Pisma V*

Namesto da bi poslušal kakega Lénarda, poslušam rajši Finžgarja, o katerem vem, kaj sem jaz njemu.

20. *Tomo Križnar: Samotne poti*

Ljudje potujejo vsepovsod in na vse načine, namesto da bi se ustavili in odkrili največji čudež v sebi samih.

21. *Andrej Rahten: Slovenska ljudska stranka v beograjski skupščini*

Državo je potrebno okrepiti, to pa naj ne bi bilo mogoče s staroavstrijsko metodo, ki je "brate" razdvajala, namesto da bi jih združevala.

22. *Dragan Matić: Nemci v Ljubljani*

L. W. je zapisal, da bi moral na zasedanju odkrito nastopiti proti temu, namesto da odhaja s figo v žepu in povzroča stroške zaradi nadomestnih volitev.

23. *Igor Grdina: Poti v zgodovino, Založba ZRC*

Namesto da bi pogledali v eno od nemških farmakopej in se iz prve roke poučili o kemijski sestavi snovi z imenom Bittersalz, so ihtavo fabricirali najrazličnejše trivialne narative (tj. logicistične kon-tekstualizacije diskurza).

24. *Marija Stanonik: Teorija slovstvene folklore*

Ranke je zadržan do teoretikov, ki izvajajo definicije folklornih žanrov le na podlagi objavljenih besedil, njihovih form, struktur, stilnih potez, njihove družbene vloge v pokrajinskih razmerah, namesto da bi izhajali iz pripovedovalcev, tistih, ki jim je dano iz njihovih endogenih lastnosti (nezavednih, spontanih) potreb in zavestnih predstav vedno oblikovati okoliščinam primerno pripoved."

25. *Oto Luthar et al.: Zgodovina historične misli od Homerja do začetka 21. stoletja, Založba ZRC 2006*

Aristotel je pristopil k spoznavanju sveta s popolnoma drugega konca - namesto da bi izhajal iz nevidnih načel, ki bi jih prenašal na vidni svet kot Platon, je vzel za izhodišče vidni svet, ki ga je hotel raziskati in spoznati.

26. *Oto Luthar et al.: Zgodovina historične misli od Homerja do začetka 21. stoletja, Založba ZRC 2006*

Namesto da bi dogodke, o katerih so pripovedovali, pojasnjevali s filozofijo bolj razsvetljenega časa, so sodili o antiki izključno z njenimi merili.

27. *Stane Možina idr.: Management, nova znanja za uspeh*

Torej bi, namesto da bi ugibali, kakšne lastnosti bi morali imeti delavci za opravljanje dela, lahko poskušali ugotoviti, kakšne reakcije od njih pričakujemo, da bodo pri delu uspešni.

28. *Ariel Dorfman in Armand Mattelart: Kako brati Jaka Racmana, Maska 2007*

Namesto da bi prepovedal nadaljnje izdajanje Disneyjevega gradiva, je Quimantú kot alternativo ustvaril napreden revolucionarni strip Cabro Chico (Mali fantek).

29. *Gaston Bachelard: Oblikovanje znanstvenega duha*

Posebno poglavje bomo posvetili označbi verbalne ovire, se pravi napačne razlage, ki izhaja iz razlagalne besede, iz tistega nenavadnega sprevračanja, katerega namera je razviti misel skozi analizo koncepta, namesto da bi posamezen koncept vključil v racionalno sintezo.

30. *George A. Kennedy: Klasična retorika ter njena krščanska tradicija od antike do sodobnosti*

Namesto da bi ta vprašanja obravnaval kot štiri enakovredne kategorije (dejstvo, opredelitev, kvaliteto in prenos), vsako vrsto podredi tisti, ki jo je obravnaval prej.

31. *DELO, leto 2000*

To pomeni, da bomo vključili televizor, namesto da bi stopili v trgovino.

32. *DELO, leto 2002*

Po nedavni preselitvi vlade iz bolj temperamentnega Porenja je celo hladni protestantski Berlin dobil injekcijo vroče pustne krvi, in namesto da bi se zmrdovali nad neumnimi katoliškimi burkami, so se tudi novi prestolnici že tretje leto veselili pustnega sprevoda.

33. *DELO, leto 2003*

Kako ta denar v resnici priteka, smo videli ob propadli akciji zbiranja denarja za nakup novih instrumentov, namesto da bi instrumente zagotovila ustanoviteljica SF - država.

34. *DELO, leto 2005*

Namesto da bi se pogovoril z njimi in jim predstavil predlog za stečaj podjetja, ki ga je podal na sodišče, so za to izvedele iz medijev.

35. *DELO, leto 2008*

Italija, Hrvaška in Slovenija bi morale, namesto da se pričkajo okoli ribolovnih con, že zdavnaj sprejeti moratorij na omejeni ribolov v jadranskih vodah, dokler si ribji in drugi živelj ne opomore.

36. *Revija Monitor, leto 2000*

Namesto da bi sliko pravilno nastavila, smo ob pritisku tipke na vsaki strani zaslona dobili kar 2 cm črnega roba.

37. *Revija Monitor, leto 2001*

Prepoznavanje govora pomeni, da lahko narekujemo besedilo, namesto da bi ga morali tipkati, z govorom pa lahko sprožimo tudi ukaze, ki vam jih tako ni več treba izbirati z miško ali tipkovnico.

38. *Revija Monitor, leto 1999*

Tako se izgubi veliko procesorske moči za prenos podatkov med strežniki, namesto da bi se izvajale za poslovni proces pomembne operacije.

39. *Revija Viva, leto 2006*

Namesto da bi se naučili trajnostnega umeščanja projektov rabe obnovljivih virov energije, se lotevamo naravnemu in družbenemu okolju skrajnje neprijaznih projektov, kot so vetrnice na Volovji rebri in energetska izkoriščanje reke Mure.

40. *Revija Viva, leto 2008*

Ko se raven inzulina močno poveča, se maščoba nalaga v krvi, namesto da bi se porabljala.

41. *Državni zbor RS 2. sklica - dobnesdni zapisi sej: 7. izredna seja, zasedanje 24.06.1997*

Torej mislim, da je to celo žaljivo, da nam nekdo očita, kako medije izkoriščamo, namesto da bi nam resno odgovoril na taka vprašanja, ki so bila tu že postavljena.

42. *Državni zbor RS 3. sklica - dobnesdni zapisi sej: 29. redna seja, zasedanje 02.10.2003*

Namesto, da bi se vlada torej resno lotila vprašanja, zakaj sta policija in pravosodje tako neučinkovita, se raje odloči za zakon, ki ne bo imel nobenega pomembnega učinka.

43. *Državni zbor RS 3. sklica - dobnesdni zapisi sej: 40. izredna seja, zasedanje 10.02.2004*

Me pa zelo skrbijo nekatere razprave v tej smeri, da je treba ukiniti ali zmanjšati možnost referendum na nek način, da je treba, ne vem, spremeniti ljudstvo, namesto da bi razpravljali o tem, kako naj se spremeni ta parlament in kako naj začne delati, da do vseh teh referendumov ne bi prihajalo.

44. *Državni zbor RS 4. sklica - dobnesdni zapisi sej: 13. izredna seja, zasedanje 8.12.2005*

In namesto da bi s proračunom s spremembo virov občin občinam dodali vire, smo občine napotili na finančni trg.

45. *Državni zbor RS 4. sklica - dobnesdni zapisi sej: 33. redna seja, zasedanje 20.11.2007*

In tudi pri zadnjem glasovanju ni ostalo neopaženo, da sta dve vodji poslanskih skupin bili na televizijskem šovu, namesto da bi se udeležili glasovanja v Državnem zboru o ustavnih sodnikih.

46. Zbirke Državnega zbora RS - dobesedni zapisi sej IV sklica: 35. redna seja, zasedanje 01.02.2008

Morda kritika samo kolegom iz opozicije, namesto da so se ukvarjali s temi postopnimi zadevami, ki so nadgrajevali že ustrezne spremembe in popravke vladnega predloga v proračunih, da bi naredili nek sistemski predlog in to zadevo sistemsko uredili.

47. Zbirke Državnega zbora RS - dobesedni zapisi sej V. sklica: 7. redna seja, zasedanje 17.06.2009

Splitska pivovarna bo prodana, namesto da bi bila odprta v Romuniji in ne vem kje še.

48. Zbirke Državnega zbora RS - dobesedni zapisi sej V. sklica: 8. redna seja, zasedanje 10.07.2009

Namesto, da bi vladajoča koalicija vse aktivnosti usmerila v hitro sprejemanje odločitev, ki bi pospešile gospodarsko rast in povečali likvidnost gospodarstva, je ob noveli zakona o jamstveni shemi, ki je veljavo zakona razširil na zadruge, izkoristila za sprejem amandmaja, ki ne le da omogoča prolongacijo tajkunskih posojil, omogoča celo državna jamstva zanje.

49. Obligacijski zakonik, UL RS 83/2001

V primerih iz drugega in tretjega odstavka tega člena lahko prodajalec, namesto da bi odstopil od pogodbe, zahteva od kupca, da plača ves ostanek kupnine, vendar mu mora pred tem pustiti dodaten petnajstdnevni rok.

50. Pomorski zakonik, UL RS 120/2006

Namesto, da bi izdal nakladnico, lahko ladjar, ki je izdal nakladnico za vkrcevanje, zapiše nanjo opombo "vkrčano" z navedbo datuma in tako potrdi, da je tovor vkrčal.

7.3 Češ da (25.142)

1. Anton Novačan: *Herman Celjski / Drama v petih dejanjih*

Pošilja me kraljica, češ da ne utegne čakati.

2. Fran Detela: *Svetloba in senca*

Ko je videl, da gre k uljnaku, se je ustavil in počakal, češ da se ne izplača za njim laziti.

3. Fran Detela: *Spominska plošča in druge humoreske*

Gospa sicer ni mnogo pila, vendar je premaknila ravnotežje toliko, da se je kontrolorju zdaj zdelo, da je prikrajšan, tem bolj, ker je davkar drugega dne določil, da se spodobi, da zapitek plačajo samo gospodje, češ da so dame v vseh boljših družbah proste.

4. *Fran Saleški Finžgar: Prerokovana*

Danes krog enajste dopoldne me pokliče cerkovnik, češ da vojak čaka na izpoved.

5. *Gitica Jakopin: Žarometi*

Posedli so in Resnik je Tinetu naročil kompletno kosilo, čeprav se je šofer branil, češ da je prevroče.

6. *Ivan Tavčar: Cvetje v jeseni*

Povedal sem, da grem zjutraj na Blegoš, češ da že pet let nisem bil gori.

7. *Janez Jalen: Ovčar Marko*

Tudi Pokljukar se ni zmenil za deklička, češ da je že doma otrok čez glavo sit.

8. *Miroslav Malovrh: Opatov praporščak*

Matija je bil seveda jako zadovoljen s tem, kar je izvedel, kajti njemu se je zdelo, da bi Rovan popolnoma prav storil, če bi začel z vojvodinjo za nekaj časa ljubezen, češ da bi to Rovanu gotovo prineslo veliko korist, grofico Heleno pa zaradi tega še vedno lahko vzame.

9. *Gustave Flaubert: Bouvard in Pécuchet*

Pa vendar ga je Decker v 17. stoletju predpisal dvajset decilitrov na dan, češ da prečisti močvaro v trebušni slinavki.

10. *Sveto pismo nove zaveze*

Helenisti pa so v tistih dneh začeli godrnjati čez Hebrejce, češ da so njihove vdove zapostavljene pri vsakodnevni oskrbi.

11. *Drago Bajt: Odčitki*

Celo sam sem se vsaj dvakrat uprl Grafenauerju, češ da se s pritegovanjem novih sodelavcev iz nestrokovnih krogov spreminja zasnova kronike, da se delo otežuje in podaljšuje izid, da se vlečejo za nos prednaročniki in kupci knjige; a Niko je bil neomajen.

12. *Janko Hacin: Vsi ti mladi fantje*

Nek infanterist je pribežal izza ogla, češ da gre iskat puško, ki je ostala v goreči hiši.

13. *Jožko Šavli: Zlatorog, slovenska žival / Slovenska znamenja*

Presenetljiva je navedba, ki jo v 2. stol. pr. Kr. podaja Diogenijan (V, 49) iz Herakleje v Pontu, češ da kozorogi plešejo.

14. *Marjan Rožanc: O svobodi in Bogu / Izbrani eseji*

Pri tem v svoji nihilistični varianti ni bil dosleden in je nikdar ni izpeljal do kraja, češ da človeku zdaj, ko je ubil Boga, preostane samo še to, da do kraja in docela brezobzirno uveljavi samega sebe, svojo nebrzdano voljo po moči.

15. *Marko Uršič: Štirje časi / Pomlad*

Iz relativističnega "uprostorjenja" časa pa naj bi sledil, kot so menili nekateri, tudi determinizem, češ da je v "vesoljnem bloku" štirirazsežnega prostora-časa prihodnost načelno enako dostopna kot preteklost, podobno kot so v prostoru dostopne vse smeri.

16. *Ivan Cankar: Karlu Cankarju/Pisma I*

Ljudjé se jezé nad mano, češ, da iz zavisti ne priobčim nobene ocene ...

17. *Tomo Križnar: O iskanju ljubezni*

Ko so me ustavljali, češ da vozim preobložen bicikel, sem nastopal kot Rambo.

18. *Dragotin Cvetko: V prostoru in času*

Vanjo so me silili že prej, a sem se vedno izgovarjal, češ da me tarejo razne zdravstvene težave.

19. *Josip Vidmar: Obrazi*

Do tega pa najbrže ni prišlo tako kmalu, kajti založnica Ljubljanskega zvona jih ni dovolila natisniti v reviji, češ da ne more dopustiti, da bi žalili velikega pesnika, ki ga v resnici ni nihče žalil, niti jaz ne, ki sem bil po njeni oceni najostrejši.

20. *Platon: Parmenid*

Zelo sem te občudoval, ko si se mu zoperstavil, češ da raziskovanje ne sme zabloditi med stvari, ki so vidne in tiste okoli njih, ampak se mora odvijati med tistimi, ki so dosegljive z razumom in ki jih imamo za ideje."

21. *Andrej Rahten: Slovenska ljudska stranka v beograjski skupščini*

Sušnik je protestiral, češ da VLS ni verska, ampak ljudska stranka.

22. *Dragan Matić: Nemci v Ljubljani*

Očital mu je tudi nepoznavanje Kranjske in potreb njenega prebivalstva ter neznanje "našega" jezika, češ da mu je tuj kakor Slovincem kitajski.

23. *Dragan Matić: Nemci v Ljubljani*

Ustavoverci so to kopičenje funkcij v eni osebi komentirali v članku s sarkastičnim naslovom Med slepimi je enooki kralj (Unter die Blinden ist einäugige König), češ da je Grasselli med Slovenci edini zmožen vsaj približno civiliziranega obnašanja.

24. *Jelica Šumič Riha, Mutacije etike*

Zagata, ki jo za subjekta predstavlja pretekla kršitev, je namreč v tem, da je ne more zavrniti, češ da ni njegova, a hkrati se v njej tudi ne more prepoznati, ne more je priznati za svojo.

25. *Marija Stanonik: Teorija slovstvene folklorje*

Toda tolažili so se, češ da se bo že unesel, saj pač le nova metla dobro pometa.

26. *Oto Luthar et al.: Zgodovina historične misli od Homerja do začetka 21. stoletja, Založba ZRC 2006*

Heziod pravi, da so [Argonavti] pripluli po reki Fasis, toda Hekataj to trditev zavrača, češ da se Fasis ne izliva v Črno morje.

27. *Oto Luthar et al.: Zgodovina historične misli od Homerja do začetka 21. stoletja, Založba ZRC 2006*

Prvo je njegov življenjepis ali pravzaprav obramba proti obtožbam Justa iz Tiberiade, drugega judovskega zgodovinarja, ki je prav tako napisal zgodovino judovske vojne in v njej trdil, češ da je Jožef na začetku vojne spodbujal prebivalce Tiberiade k upor.

28. *Ariel Dorfman in Armand Mattelart: Kako brati Jaka Racmana, Maska 2007*

Jaka ne verjame zgodbi in Kapitana Klateža zmerja, češ da je "običajen slepar!

29. *George A. Kennedy: Klasična retorika ter njena krščanska tradicija od antike do sodobnosti*

Čeprav Aristotel Platona ne omenja izrecno, v njih odgovarja na pomisleke v Gorgiju, češ da retorika ni umetnost, in razvija misli iz Fajdra, kaj naj bi sestavljalo pravo retoriko.

30. *Oxfordova enciklopedija umetnosti*

Čeprav takšni pogledi kažejo na povezanost s *Sartrovo eksistencialistično filozofijo, je Camus kritiziral eksistencializem, češ da se postavlja na mesto metafizičnih razlag, ki si jih je prizadeval odpraviti.

31. *DELO, leto 2000*

Zanikal je tudi, da so ruski vojaki odrezali od sveta Veden, češ da je to gorsko mesto nemogoče obkoliti.

32. *DELO, leto 2000*

Zahteve Jörga Haiderja in avstrijske svobodnjaške stranke po odpravi avnojskih sklepov, češ da bo v nasprotnem primeru Avstrija dala veto na vstop Slovenije v EU, na slovenskem političnem prizorišču burijo duhove.

33. *DELO, leto 2001*

Ko je namreč njihovo reševalno vozilo ob 7. uri zjutraj prispelo na kraj dogodka, je bil fant že v nezavesti, zato je po njegovem ne držijo trditve predstavnikov Ambasade Gavioli, češ da je imel fant krče, vendar je bil še pri zavesti.

34. DELO, leto 2002

Republikanski stroj v predstavnem domu je osnutek zakona izglasoval, toda nekatere njegove določbe so izpodbijali, češ da so v nasprotju s prvim amandmajem k ameriški ustavi, ki zagotavlja versko svobodo.

35. DELO, leto 2003

Predlani je zaprosil za vstopno dovoljenje, da bi obiskal zaprte Srbe, vendar ga je nizozemsko zunanje ministrstvo zavrnilo, češ da je nevaren za nacionalno varnost kraljevine.

36. DELO, leto 1998

Italijan je trdil, da je kaj takega nemogoče po naravni poti in pred nekaj dnevi se mu je v tem mnenju pridružil tudi šef švicarskih reprezentanc Theo Nadig, češ da samo s špageti in ovsenimi kosmiči ne postaneš superman.

37. DELO, leto 1999

V SKD dodajajo, da se ne želijo »vtikati« v finance SLS, češ da gre še vedno za dve različni stranki, ki sami odgovarjata za svoja dejanja.

38. Revija Monitor, leto 2000

Čeprav je ta odločitev komercialno razumljiva, velja omeniti, da je v nasprotju s prvotnimi napovedi vodstva SI. Mobila, češ da bodo telefoni v SI. Mobilovih paketih vnaprej plačane telefonije nezaklenjeni.

39. Revija Viva, leto 2003

Ob omenjenem odkritju so si starši oddahnili, saj so se mnogi med njimi počutili nekako soodgovorne za nastanek motnje, otroci pa so se rešili nenehnih očitkov in včasih tudi kazni, češ da to počnejo nalašč.

40. Revija Viva, leto 2008

Na vprašanje, kaj bi si kupil, če bi nenadoma dobil 10.000 evrov, bi le redkokdo odgovoril, da nič, češ da ničesar ne potrebuje.

41. Državni zbor RS 2. sklica - dobesedni zapisi sej: 14. izredna seja, zasedanje 25.09.1997

Večkrat je bilo pri nas omenjeno, češ da je bila usposobljenost slovenske vojske dejavnik, ki nas je bistveno oviral v kandidaturi za prvi krog.

42. Državni zbor RS 2. sklica - dobesedni zapisi sej: 3. redna seja, zasedanje 03.04.1997

Ni naš namen upočasniti izvajanje denacionalizacije, zavračamo tudi očitke, ki jih v teh dneh na nas naslavlajo, zlasti Združenje lastnikov razlaščenega premoženja, češ da nam gre kar za odpravo zakona o denacionalizaciji.

43. *Državni zbor RS 2. sklica - dobesedni zapisi sej: 21. redna seja, zasedanje 25.04.2000*

Večkrat je bilo v zadnjem času zaslediti v medijih in pa tudi drugje vprašanje oziroma celo trditev, češ da poslanska skupina Socialdemokratske stranke nasprotuje kakršnemukoli sprejemu zakona o postopnem zapiranju rudnika Trbovlje-Hrastnik in ekološki sanaciji termoelektrarne Trbovlje II.

44. *Državni zbor RS 3. sklica - dobesedni zapisi sej: 6. redna seja, zasedanje 22.05.2001*

Slišal sem za pritoževanje pidov, tudi meni so napisali pismo, češ da niso zadovoljni s kvaliteto premoženja.

45. *Državni zbor RS 3. sklica - dobesedni zapisi sej: 24. redna seja, zasedanje 24.03.2003*

Že ob sprejetju se je slišalo mnogo kritičnih pripomb, češ, da zakona nista dodelana in da bosta v praksi neizvedljiva.

46. *Zbirke Državnega zbora RS - dobesedni zapisi sej IV. sklica: 33. izredna seja, zasedanje 14.02.2008*

Ko poslušam tudi tukaj v Državnem zboru, češ, da pozivi ekonomistov govorijo, kako enotno in kako pravzaprav bi Vlada lahko prišla z nekim protiinflacijskim pričakovanjem, bom prebral tukaj en poziv ekonomista, ki ni eks-politik, kot so na primer nekateri ministri, ki se sedaj deklarirajo za strokovnjake iz Ekonomske fakultete v Ljubljani in podobno.

47. *Državni zbor RS 4. sklica - dobesedni zapisi sej: nadaljevanje 12. redne seje, zasedanje 20.12.2005*

Res je tudi, da to ni prvi predlog o zadevni problematiki, zato je težko sprejeti mnenje vlade, ki zavrača predlog, češ, da je vlaganje amandmajev nepotrebno, ker je najbolje, da se zakon napiše povsem na novo in se v njem uredijo tudi temeljna organizacijska načela planinskih društev.

48. *Državni zbor RS 4. sklica - dobesedni zapisi sej: 32. redna seja, zasedanje 25.10.2007*

Mislím, da je nepošteno, da se tej Vladi naprtuje to krivdo, češ da se še ne bo šla pogajat za to.

49. *Zbirke Državnega zbora RS - dobesedni zapisi sej IV sklica: 41. redna seja, zasedanje 09.07.2008*

Jaz kot eden od podpisnikov in kot vodja poslanskega kluba protestiram tudi proti tej vaši proceduri, češ, da smo predlagatelji.

50. *Obligacijski zakonik, UL RS 83/2001*

Enako pravico ima tudi sopogodbenuk poslovno nesposobne osebe, ki je vedel za njeno poslovno nesposobnost, pa ga je ta prevarala, češ da ima dovoljenje svojega zakonitega zastopnika.

7.4 Kar (722.039)

1. *Drago Jančar: Petintrideset stopinj*

To so za institucije v skrajni konsekvenci zdravilna zelišča, kar pa njega v skrajni konsekvenci niti ne zanima.

2. *Gitica Jakopin: Na vrhu svobode*

Fantje so prestrašeni, ni jim vseeno da se borijo, sami so razorožili svojega poveljujočega, kar je sigurno tudi pripomoglo k temu, da so se predali.

3. *Ivan Cankar: Romantične duše*

To je lepó od tebe, da si me pričakoval; mislila sem skoro, da mi uideš, kar bi ne bilo prav nič čudnega, kakršen si postal.

4. *Janez Jalen: Lesena peč / Norčava burka v treh dejanjih*

In če je meni Pepca ime, kar se mi kaj brhko zdi, zakaj bi pa on ne bil Pepe.

5. *Matej Krajnc: Vsakdanjost / Soneti*

Nakar oba pogledava v nebo, pa v tla, kot da bi pisalo kaj v tlaku; mogoče to, da tujci smo med sabo, kar pravzaprav ni dobro in ne slabo.

6. *Vanja Strle: Zelena ptica*

Nekateri delijo svet na sebe in ostale, kar razbija ravnotežje; vzrok izločevanja spodnaša spomine na brezpogojno ljubezen in navidezno mirovanje privida druží moči z njim; zato v času, ki ga ni in kjer ima le hipna sodba znosno veljavo – raste tudi navzdol obrnjena eksistenca, sestop gibanja, ki je v skladu z dialektiko.

7. *Anton Brecelj: Zdrav kolikor hočeš / Zdravnikovi spomini*

Jutranji močnik je kar zbadal v ustih, opoldanja skuhnja je bila tako čudnega okusa in večerna polenta polna surovih »štrukeljcev« nepredelane in neprekuhane moke, da smo puščali v skledi jedi, kar se pri nas poprej ni dogajalo.

8. *Anton Brecelj: Zdrav kolikor hočeš / Zdravnikovi spomini*

Zdravnik je odhajal, oče ga je hotel spremljati in mu nesti torbico, kar je zdravnik odločno odklanjal, češ da je navajen nositi svoje stvari sam.

9. *Ciril Kosmač: Balada o trobenti in oblaku*

On pa se je še upiral, ker se je prav nagonsko bal, da se mu bo novela razrasla in potem razpadla na kose, kar se mu je zgodilo že večkrat.

10. *Lewis Carroll: Aličine prigode v Čudežni deželi*

Potem ko ga je nekaj časa vsepovsod iskal, je moral do konca pisati s prstom, kar pa ni bilo kdovekako uspešno, saj ni prst na tablici puščal nobenih sledov.

11. *Andrej Paršev: Zakaj Rusija ni Amerika*

Zime odlikujejo pogosti cikloni, prodirajoči z Atlantika,... celo mrzle zime spremlja močan vpliv Atlantika, kar povzroča hitre otoplitve.

12. *Franc Rozman: Človek sem – ustvarjam*

Najbrž so res razlike med ljudmi v sposobnosti za razmišljanje in dojetanje, kar pa ni tragično, saj je stvarstvo možno dojemati na različnih nivojih.

13. *Andrej Paršev: Zakaj Rusija ni Amerika*

Skratka, celo če bo naš delavec za buržuja donosnejši od angleškega (kar ni verjetno), pred irskim ali malazijskim ne bo imel, milo povedano, nobene prednosti.

14. *Drago Bajt: Odčitki*

Zadeva se rejcem nevemkako ne spleča: za slabih 200 kg žive teže dobijo okoli 50 tisočakov, kar je za meščana grozno malo; kljub temu pa kmetje težko dobijo kupca.

15. *Vinko Ošlak: Pojasnilo prijateljem o esperantu*

Res pa je, da prav te možnosti tudi v literaturi ukinjajo nacionalno in lokalno konkurenco ter vzpostavljajo merila svetovne kvalitete, kar literarne epigone in povprečneže naravnost sili, da esperantski rešitvi z vsemi močmi nasprotujejo.

16. *Drago Bajt: V burji besed*

To potrjuje že značilno stilizirani bitovski stavek, ki je prepoznaven kot fraza ali standardna metafora, vendar pa je vsaka šablona napolnjena z neklišesko govorno maso, nevkalupljenim besedjem, stilno zaznamovano skladnjo, kar terja od bralca drugačne miselne povezave, če hoče smiselno in simbolno razumeti besedilo.

17. *Drago Jančar: Brioni / Eseji in drugi zapiski*

Tudi če bo zbrala odlične strokovnjake in ljudi z visokim moralnim in intelektualnim profilom, kar se je v dobršni meri zgodilo prav v Bajukovi vladi, ji tega slovenski usmerjeni mediji ne bodo priznali.

18. *Drago Jančar: Brioni / Eseji in drugi zapiski*

Namesto nje smo priča histeričnemu ukvarjanju s samim seboj, kar pomeni zanesljivo drsenje v provincializem.

19. *Tomo Križnar: O iskanju ljubezni*

V odvisnosti od pomoči jim kopni samospoštovanje, kar vodi v depresije, poskuse samomorov, družinske konflikte in, kar je najhujše, v otopelo pasivnost.

20. *Platon: Parmenid*

V njem Platon omenja kot primera lepoto in pravičnost, medtem ko bo kasneje v dialogu omenil dobro in lepoto, kar spominja na kontekst iz Fileba 15b, kjer je izpostavljen isti problem.

21. *Dragan Matić: Nemci v Ljubljani*

Znali pa so vse svoje ukrepe bolj prikazati kot čuvanje reda in miru, kar bi navsezadnje lahko storil tudi nesrečni župan, samo če bi namesto sokolov poklical na pomoč svojo mestno policijo.

22. *Andrej Rahten: Slovenska ljudska stranka v beograjski skupščini*

Koroščevi stranki je sicer s 14 poslanci uspelo doseči 37% slovenskih mandatov, kar je še vedno pomenilo relativno večino.

23. *Matjaž Bizjak: Ratio facta est, Založba ZRC, 2003*

S tem pa seveda še ni rečeno, da je ostalo tudi pod njihovo neposredno upravo, kar z gotovostjo lahko trdimo šele za leto 1397, ko je poslovanje gospodstva obračunal goriški oskrbnik.

24. *Marjetka Golež Kaučič: Ljudsko in umetno - dva obraza ustvarjalnosti, Založba ZRC, 2003*

Petje, ki je bilo za Gregorčiča sestavni del vsakdanjika, je najbrž vplivalo na trohejski ritem pesmi, kar je omogočalo tvorbo melodije in ponarodelost.

25. *Marija Stanonik: Teorija slovstvene folklore*

Folkloristika raziskuje simbole identitete skupin nasproti vsakdanjemu načinu življenja, kar počne etnologija.

26. *Jelica Šumič Riha, Mutacije etike*

Tej volji hoče stoiški modrec priličiti svojo voljo, kar zahteva izjemen pogum, presegajoč naše moči, gre za držo, ki je za nas nepojmljiva, ker zahteva od subjekta popolno uklonitev.

27. *Jelica Šumič Riha, Mutacije etike*

Sakrificelnost in viktimiziranje ne moreta biti nič naključnega, brž ko je pravičnost utemeljena v instrumentalni racionalnosti, v logiki smotrov in ciljev, kar pripelje do sklepa, ki je za liberalca nesprejemljiv, da je namreč mogoče v imenu večjega dobrega za vse vnaprej pristati na vsakršno kršitev človekovih pravic.

28. *Stane Možina idr.: Management, nova znanja za uspeh*

V tradicionalno organiziranih organizacijah poudarjajo potrebo po urjenju zaposlenih, kar pomeni, da delavce naučijo, kako naj opravljajo nalogo ali kako naj ukrepajo v določenih okoliščinah.

29. *J. Dular, I. Šavel, S. Tecco Hvala: Oloris*

Prod ni bil naložen enako debelo, kar gre pripisati dejavnosti potoka, ki je nekoč tekel v jarku.

30. *Oxfordova enciklopedija umetnosti*

V delih je s sijajno raznolikostjo obravnaval razmerje med stvarnostjo in iluzijami, kar ga je uvrstilo med mojstre svetovne literature.

31. *DELO, leto 2000*

Približno pol ure po polnoči sem se odpravil spat, kar se mi je očitno obrestovalo, saj mi je uspevalo prav vse.

32. *DELO, leto 2000*

V Tampi so gledalci videli kar 11 golov, kar je letošnji rekord v NHL in tesno zmago Vragov iz New Jerseyja.

33. *DELO, leto 2000*

Novembrskega primanjkljaja je bilo za 114 milijonov dolarjev, kar je največji mesečni primanjkljaj v drugi polovici 1999.

34. *DELO, leto 2000*

Nato je prišlo do večje denarne krize v ženski odbojki in večina ekip se je morala odpovedati okrepitevam iz tujine, kar je posledično vodilo v nazadovanje odbojarske kvalitete.

35. *DELO, leto 2000*

Kot pravi Medven, bo sredina tekma potekala na snegu, ki so ga pripravili že za decembrsko tekmo, kar je še eden od velikih prihrankov.

36. *DELO, leto 2000*

To pa ne pomeni, da se delamo lepe in se gremo hinavce, ampak da ustvarjamo razpoloženje za medsebojno spoštovanje in strpnost, kar so ne nazadnje tudi vrednote liberalne evropske tradicije.

37. *Revija Monitor, leto 1999*

Vgrajeni akumulator z litijevimi ioni po navedbah proizvajalca zagotavlja okrog 3 ure in dvajset minut avtonomije, kar je potrdil tudi naš preizkus, pri katerem smo dosegli skoraj tri ure neprekinjenega delovanja.

38. *Revija Monitor, leto 1999*

Slika na zaslonu sodi med svetlejšje in z odličnim kontrastom, kar redko srečamo tudi pri precej dražjih izdelkih.

39. *Revija Viva, leto 2004*

Psihoterapija pa je vpogled v posameznikovo osebnost, kar je njena velika prednost.

40. *Revija Viva, leto 2007*

Urejen je prevoz na dializo in z nje, kar bolnikom v veliki meri omogoči samostojnost in neodvisnost.

41. *Državni zbor RS 2. sklica - dobessedni zapisi sej: 1. izredna seja, zasedanje 09.01.1997*

Skupaj so lahko zelo različne stranke, ampak če ena stranka teži predvsem k temu, da izvaja dominantno in da se je arogantno obnaša do drugih partnerjev, kar je bil primer v tej koaliciji, potem seveda ne bo partnerskega odnosa.

42. *Državni zbor RS 2. sklica - dobessedni zapisi sej: 7. izredna seja, zasedanje 24.06.1997*

In ne nazadnje, namesto, da bi vzpodbujali varstvo potrošnikov, kar je evropska kategorija in predmet vseh ekonomskih politik evropskih držav, se je v Republiki Sloveniji praktično sama ukinila potrošniško svetovalna mreža.

43. *Državni zbor RS 2. sklica - dobessedni zapisi sej: 7. izredna seja, zasedanje 24.06.1997*

Skratka, zopet ena negotovost, ali smo na tem področju dovolj pravočasno bili celovito seznanjeni s problematiko in jo pripravili, ali pa tudi tu nihamo iz enega velikega optimizma v pesimizem, kar ne daje zaupanja, da smo pripravljene v zadostni meri.

44. *Državni zbor RS 2. sklica - dobessedni zapisi sej: 10. izredna seja, zasedanje 14.07.1997*

Nisem bil povabljen v soboto na ta visoki obisk, ki je očitno precej, bi rekel, zatemnil nekatera razmišljanja, bil sem pa na ohceti, kar pa je bilo bolj prijetno.

45. *Državni zbor RS 2. sklica - dobessedni zapisi sej: 12. izredna seja, zasedanje 31.07.1997*

Vsako jutro smo imeli sedaj že 14 dni maše, kot sem jih jaz imenoval, na OMO za tako imenovane hearinge za veleposlanike, kar sploh ni bilo nujno, da smo zdaj počeli.

46. *Zbirke Državnega zbora RS - dobessedni zapisi sej V. sklica: 8. redna seja, zasedanje 13.07.2009*

Predlog za podaljšanje subvencioniranja ne predstavlja nove vloge, torej ni birokratsko zahteven, kar je tudi zelo pozitivno.

47. *Zakon o elektronskih komunikacijah: UL RS 13/2007*

Agencija pri tem upošteva načelo sorazmernosti, kar mora v obrazložitvi odločbe tudi ustrezno obrazložiti.

48. *Zakon o nacionalni stanovanjski varčevalni shemi in subvencijah mladim družinam za prvo reševanje stanovanjskega vprašanja, UL RS 44/2006*

Varčevalec lahko podaljša varčevalno dobo, če to sporoči banki en mesec pred iztekom varčevalne pogodbe, kar uredita z aneksom k pogodbi.

49. *Zakon o varstvu okolja, UL RS 39/2006*

Če koncesijska pogodba v roku iz prejšnjega odstavka zaradi razlogov, ki so na strani koncesionarja, ni sklenjena, odločba o izbiri preneha veljati, kar ugotovi vlada z odločbo.

50. *Zakon o varstvu osebnih podatkov: UL RS 94/2007*

Izpis iz 3. točke prejšnjega odstavka ne more nadomestiti listine ali potrdila po predpisih o upravnem ali drugem postopku, kar se označi na izpisu.

7.5 Samo da (8.533)

1. *Fran Detela: Dva skopuha / Veseloigra v treh dejanjih*

Jaz hočem vse prenesti, vse pretrpeti, vse pozabiti, samo da bo srečen moj otrok.

2. *Ciril Kosmač: V znamenju rojstva in prerojenja*

Vse žrtvuje zanj, trpi in se križati da, samo da zasije človeku zarja poveličanja.

3. *Feri Lainšček: Mislice / Deset pravljic*

Tvoja lepota me je namreč tako prevzela, da bi dal tudi streho nad glavo, samo da bi te lahko potem znova videl.

4. *Gitica Jakopin: Žarometi*

Naj dela, kar hoče, samo da se prej ko prej rešim od tod!

5. *Ivan Cankar: Prva ječa/Črtice 1911-1913*

Tedaj se mu je zazdelo, da res že zvonijo poldne, samo da je zvonjenje zelo daljno, da se glasi tam odnekod izza Golovca.

6. *Ivan Tavčar: V Zali*

Pa sem le odšel, samo da sem imel mir!

7. *Josip Stritar: Gospod Mirodolski*

Jaz pa pravim, da sanje kaj pomenijo, vsake, samo da ne vemo vselej, kaj.

8. *Marjan Rožanc: Ljubez*

Bilo je enako prijetno kot prej, samo da se je vame že vtihotapila bojazen, da bi spričo Milenine nenasitnosti utegnilo to res trajati brez konca in kraja, do trde noči in morda še dlje.

9. *Slavko Krušnik: Smeh stoletij*

Profesor ves »očaran« nad takim odgovorom: »Samo še eno tako, pa vam dam šest točk, samo da se vas iznebim!«

10. *Nicole Plüss: Lebdenje*

Naredil bom vse, vse, kar želiš, samo da boš srečna.

11. *Drago Bajt: V burji besed*

Najprej zapisovanje -- popolna prostost in prostor za besedo, samo da bi fiksirali podobo in izrazili misel.

12. *Drago Jančar: Brioni / Eseji in drugi zapiski*

Se strinjam, sem rekel, samo da ugrabitve letal in poboji civilistov niso ostre reakcije, ampak zločinski terorizem.

13. *Fran Erjavec: Domače in tuje živali*

Še najbolj so podobni našemu ovčarskemu psu, samo da so kratke, rumenkaste dlake in da jim rep zmerom visi.

14. *Fran Erjavec: Domače in tuje živali*

V svojem gibanju in vedenju je podobna taščici, samo da se še bolj drži tal.

15. *Ivan Cankar: Anton Aškerc in njegova doba/Govori in predavanja*

Iz same gorečnosti za svobodno misel so napravili iz nje kar novo cerkev in novo vero, samo da so zamenili znamenje svetega križa z znamenjem svete mačehe.

16. *Ivan Cankar: Pozabljene rokavice/Kritike*

Če je kje ta knjiga, tedaj stavim, da je skopi Francoz odsunil banke, železnice, rudnike in povrh še polovico Napoleonovih zmag, samo da je dobil prostora za svojo umetnost.

17. *Janko Hacin: Vsi ti mladi fantje*

Dal bi vse, vse življenje, ki mi še ostaja, samo da bi Vas videl še enkrat zdrave.

18. *Marjan Rožanc: O svobodi in Bogu / Izbrani eseji*

Saj, moralističnega rigorizma nam očitno nikoli ne zmanjka, samo da število izgnanih in pobitih ni dokaz pobožnosti.

19. *Vinko Ošlak: Bodi kar si / O verskih in filozofskih nagibih za rast in vztrajanje v svoji narodnosti in jeziku*

Raje tu in tam ugodi kaki moji konkretni zahtevi, raje poravna ta ali oni račun, ki mu ga pošljem, samo da me s tem ohranja na robu, da mi ne bi prišlo na misel odriniti na globoko v smeri bistvenih reči.

20. *Josip Vidmar: Obrazi*

Prepričan pa sem, da ravno tako po krivici kakor druge, samo da njegova odstavitev z županskega mesta doslej še ni bila pravno preklicana ali razveljavljena.

21. *Dragan Matić: Nemci v Ljubljani*

Pri tem početu niso sledili nobenim načelom, ampak so jih preprosto obesili na klin, samo da bi porazili ustavoverno stranko ...

22. *Dragan Matić: Nemci v Ljubljani*

Raje danes kot jutri zlezli bi v tabor nemškega velikega posestva, samo da bi jim baron Schwegel odprl kako špranjico.

23. *Dragan Matić: Nemci v Ljubljani*

Že na občinskih volitvah 1897 so obtožili klerikalce, da je njihovo domoljubje in protinemštvo zlagano in bi raje videli, da v mestni občinski svet pridejo Nemci, samo da slovenski naprednjaki na volitvah izgubijo.

24. *Jelica Šumič Riha, Mutacije etike*

Obe etiki, tradicionalna in Sadova, sta etiki dolžnosti, samo da tradicionalna etika zahteva, da subjekt žrtvuje svoje ugodje, se odpove užitku.

25. *Jelica Šumič Riha, Mutacije etike*

Pri Descartesu je svobodna volja vseskozi kontaminirana s samovoljo, samo da Descartes postulira ireduktibilno razliko med mojo voljo in voljo Drugega, kajti moja volja, naj je še tako arbitrarna in kapriciozna, mi ne zbuja strahu pred menoj samim.

26. *Oto Luthar et al.: Zgodovina historične misli od Homerja do začetka 21. stoletja, Založba ZRC 2006*

Razpravlja o pravici in zakonu, o idealnih verskih in državotvornih zakonih in o nalogah uradnikov, pri tem pa dejansko opisuje rimske zakone in uradniške službe, samo da občasno predlaga izboljšavo.

27. *Stane Možina idr.: Management, nova znanja za uspeh*

Informatizacija je zelo podobna industrializaciji, samo da v tem primeru ne gre za uvajanje orodnih strojev, ampak za mikroelektroniko ter za uporabo računalnikov in telekomunikacij.

28. *Emil Hrvatina, ur.: Teorije sodobnega plesa, Maska, 2001*

Mislil sem si, da je to neumen način dela, da mora iti človek skozi vse to, samo da bi stopil pred sodnika.

29. *Emil Hrvatin, ur.: Teorije sodobnega plesa, Maska, 2001*

Tudi tega dne nisem bil razpoložen za delo, vendar sem se za nekaj ur vrgel nanj, samo da bi minil čas.

30. *George A. Kennedy: Klasična retorika ter njena krščanska tradicija od antike do sodobnosti*

Vi nemara mislite, gospodje, da sem bil obsojen zbog pomanjkanja argumentov, s katerimi bi vas bil lahko prepričal, ko bi imel za pravilno, da moram vse storiti in izreči, samo da bi si zagotovil oprostitev.

31. *DELO, leto 2000*

Da bi se temu izognili, si država raje nakoplje milijonske stroške in obljubi oziroma ponekod celo že dela novo cesto, samo da bodo naši hodili po našem.

32. *DELO, leto 2003*

B. J. mu je iz žepa vzel 50 tisočakov, z vratu mu je strgal verižico, zapestnico pa mu je prestrašeni voznik dal kar sam, samo da ga je nasilnež pustil pri miru.

33. *DELO, leto 2004*

Če se začne premikati pred majem ali po njem, je bolj ali manj vseeno, samo da se kriza, ki jo je sprožila poljska in španska blokada ustave, res spremeni v novo priložnost.

34. *DELO, leto 2005*

Zavzema se za »mirno demokracijo« in se zdi pripravljen narediti kar koli, samo da bi ga sogovornik sprejel.

35. *DELO, leto 2007*

Doma naj pač vsakdo dela kar hoče, samo da je na zunaj vse lepo in prav.

36. *DELO, leto 2008*

Evropski transportni komisar Jacques Barrot je pred kratkim dejal, da Unija nima nič proti slovenski nameri, samo da ni diskriminatorna.

37. *DELO, leto 2009*

Ni človek, a je dovolj človeška, da potnikom iz Anglije ni bilo mar za naporno vožnjo s kočijo, samo da so jo videli.

38. *DELO, leto 1999*

»Moje telo je mutiralo, samo da bi lahko premagalo to smer,« je po vzponu dejal Burke.

39. *Revija Monitor, leto 2001*

IBM je v svojih najboljših časih namerno zaviral rast, samo da jo je lahko zanesljivo obvladoval.

40. *Revija Viva, leto 2007*

Žal so ljudje v stiski pripravljeni plačati tudi osebam s pomanjkljivim znanjem, samo da bi si povrnili zdravje.

41. *Državni zbor RS 2. sklica - dobessedni zapisi sej: 16. izredna seja, zasedanje 27.11.1997*

Ni važno, samo da bom videl ali mi gre nasproti kakšna pošast iz Ukrajine.

42. *Državni zbor RS 2. sklica - dobessedni zapisi sej: 42. izredna seja, zasedanje 22.12.1999*

Hočejo biti cesarji, carji, sultani in ne vem kaj bi vse bili, samo da bi lahko sedeli in kraljevali in določali podanikom, kakšna bo njihova usoda.

43. *Državni zbor RS 2. sklica - dobessedni zapisi sej: 13. redna seja, zasedanje 22.04.1999*

Vse se samo premika za nazaj pred uvedbo, samo da se zmanjšuje višina usklajevanja in s temu tudi višina minimalne plače.

44. *Državni zbor RS 3. sklica - dobessedni zapisi sej: 38. izredna seja, zasedanje 30.12.2003*

Preden dam besedo kolegu Školču, samo da razčistim eno stvar, da ne bi bilo kasneje zapletov pri samem postopku.

45. *Državni zbor RS 3. sklica - dobessedni zapisi sej: 11. redna seja, zasedanje 18.12.2001*

In žal moram spet reči tisto, kar je zapisal Cankar: "Hlapčuj in poklekni, samo da boš potešen in nasiten."

46. *Državni zbor RS 3. sklica - dobessedni zapisi sej: 32. redna seja, zasedanje 19.12.2003*

Prosim, kolega Jelinčič, samo da to razčistimo, da ne bi ostalo v zraku, da se bo na koncu odločalo o kakšnem sklepu, kajti temu ta seja ni namenjena.

47. *Državni zbor RS 4. sklica - dobessedni zapisi sej: nadaljevanje 2. redne seje, zasedanje 25.01.2005*

V tistem zakonu, samo da spomnim, so bile nekatere stvari urejene tako, da bi stale več, in sicer predvideno je bilo tudi, da bi bilo nekaj državnih svetnikov poklicnih.

48. *Državni zbor RS 4. sklica - dobessedni zapisi sej: 29. redna seja, zasedanje 19.06.2007*

Saj ne bom veliko časa potrošil, samo da nekaj besed rečem v podporo tej boniteti, ki jo namenjamo študentom.

*49. Zbirke Državnega zbora RS - dobesedni zapisi sej IV sklica: 39. redna seja, zasedanje
22.05.2008*

Skratka ocenjujem, da je letni plan razvoja in obnavljanja avtocest za leto 2007 zelo ambiciozen, želim si, da ga izpolnimo, da ne bi v naslednjem letnem planu obravnavali nekaterih povsem identičnih ali istih vsebin samo da bodo letnice drugačne.

*50. Zbirke Državnega zbora RS - dobesedni zapisi sej V. sklica: 8. redna seja, zasedanje
15.07.2009*

Omenil sem projekt Divača - Koper drugi tir, ki se ga hoče zdaj zožiti na en majhen ""projektek"", samo da se izvedba začne, potem pa bomo že videli.

8 Literatura

Gelb, Jožica: Podredje v vlogi priredja. *JiS* XIV/5 (1969). 136–139. [Http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-6LQEAW7D/](http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-6LQEAW7D/). Dostop: 19. 9. 2014.

Nova beseda. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Laboratorij za korpus slovenskega jezika. Zadnja sprememba 27. avg. 2012. [Http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html](http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html).

Pogorelec, Breda: *Veznik v slovenščini*. Doktorska disertacija. Ljubljana: [B. Pogorelec], 1963.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Zadnja sprememba 2. apr. 2014. [Http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html](http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html).

Smolej, Mojca: *Skladnja slovenskega knjižnega jezika – izbrana poglavja z vajami*. Ljubljana: Študentska založba, 2011. (Knjižna zbirka Scripta)

Toporišič, Jože: *Slovenski knjižni jezik 2*. Maribor: Obzorja, 1966.

– – Priredni odnosi v slovenskem knjižnem jeziku. *JiS* XIII/6 (1968). 184–192. [Http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-BRWLH4M7/](http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-BRWLH4M7/). Dostop: 19. 9. 2014.

– – Vezniška beseda. Toporišič, Jože. *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja, 2004⁴. 426–444.

– – Zveze stavkov. Toporišič, Jože. *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja, 2004⁴. 636–659.

Žele, Andreja: Diateza v slovenščini. *Riječ* XVI/3 (2010). 128–152.

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo z naslovom »Vezniki in diateza. Primeri neprekrivnosti pomenske in strukturalne ravni.« v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 20. september 2014

Monika Pestotnik